

Stockholms stads gatunämnd

och i samband därmed stående institutioner.

Gatunämnden.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr., St.; t. »gatunämnden». Nämnden sammanträder vanligen varannan onsdag kl. 3 e. m.

I samband med drätselnämndens ombildning till stadens centrala finansmyndighet (jfr ovan sid. 55) överflyttades flertalet av de icke direkt finansiella angelägenheter, vilka förut handhåfts av drätselnämnden, till en nyinrättad nämnd, gatunämnden, vilken trädde i verksamhet den 10 april 1920. Den nya nämnden utgör sålunda väsentligen en fortsättning av den förutvarande drätselnämndens andra avdelning; dock med den skillnaden att till gatunämnden överförts jämväl brandväsendet, vilket förut sorterade under drätselnämndens första avdelning, samt vidare att byggnadskontorets arkitektur- och hamnavdelningar samt vattenledningsverket överflyttats till resp. fastighetsnämnden, hamnstyrelsen och industriverksstyrelsen.

Gatunämnden handhaver förvaltningen av stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar, såsom viadukter, trappor, hissar, avlopp, bekvämlighetsinrättningar, planteringar m. m., samt av stadens förråd ävensom av stadens renhållningsväsen och brandväsen. Nämnden handlägger vidare gatuväsendet rörande frågor om broar över vattendrag, om gatutrafiken, gatuledningar, den allmänna belysningen (utom å hamnområdena) samt de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas.

Nämnden består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra ledamöter, vilka jämte sex suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år i sänder. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom.

Under gatunämnden lyda gatukontoret, för vilket chefskapet f. n. utövas av en tf. gatudirektör (jfr nedan), renhållningsverket, vars chef är renhållningsdirektören, och brandväsendet, vars chef är brandchefen. Vid nämndens sammanträden äga cheferna för under nämnden lydande verk närvara och var för sitt förvaltningsområde deltaga i överläggningarna, med rätt att därvid framställa förslag och få sina meningar antecknade till protokollet.

Nämndens årliga räkenskaper och förvaltning granskas av revisorerna, vilka till ett antal av

tre, jämte två suppleanter, utses av stadsfullmäktige.

Instruktion. K. instruktion för Stockholms stads gatunämnd den 19 mars 1920, med ändringar den 30 juni 1922 och 29 maj 1925.

Stat år 1926. Utgifter: 19,390,973 kr. (därav att täckas med lånemedel 1,660,000 kr.); inkomster: 3,283,323 kr.

Gatunämndens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd.

Vice ordförande.

Pehrsson, J. P., förtroendeman, stadsfullm.

Övriga ledamöter.

Berndtson, C. F., verkställare, stadsfullm.

Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

*Hernlund, C. A. V., byrådirektör, stadsfullm.

*Magnusson, A. E., byggmästare, stadsfullm.

*Persson, P. G., faktor, stadsfullm.

Suppleanter.¹⁾

*Anderson, K. H., tjänsteman, stadsfullm.

*Weideman, C. O., åkeriförståndare, stadsfullm.

Nilsson, O., direktör, stadsfullm.

Brunzell, O., möbelhandlare, stadsfullm.

Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm.

*Nyström, C. O. A., överstelöjtnant, stadsfullm.

Sekreterare.

Karlsson, E. A. (se nedan).

Gatunämndens delegerade.

Gatunämnden äger mellan sina ledamöter fördela göromålen på sätt lämpligast synes, ävensom uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter, såsom särskilda delegerade, eller åt under nämnden lydande förvaltningschefer, var för sitt område, att handhåva vissa förvaltningsärenden.

Renhållningsdelegerade.

Larsson, Y. G. R.; Magnusson, A. E.; Pehrsson, J. P.

Delegerade för frågor rörande understöd.

Larsson, Y. G. R.; Berndtson, C. F.; Forssberg, E. V.

¹⁾ Suppleanterna äro upptagna i samma ordningsföljd som de ledamöter, vilkas resp. ersättare de, enligt nämndens beslut, i första hand skola vara.

GN.

Delegerade för frågor rörande tillsättning av befattningar.

Larsson, Y. G. R.; Hernlund, C. A. V.; Persson, P. G.

Delegerade för upphandlingsfrågor.

Larsson, Y. G. R.; Magnusson, A. E.

Delegerade för utredning ang. ändrad organisation av gatukontoret.

Larsson, Y. G. R.; Hernlund, C. A. V.; Magnusson, A. E.; Pehrsson, J. P.

Gatunämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1925 års räkenskaper och förvaltning).

Carlsson, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.

Falk, S. G., direktör, stadsfullm.

Sjöholm, G. E., grosshandlare.

Suppleanter:

Bengtsson, A., kassör.

Ericson, T., grosshandlare.

Gatunämndens expedition.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 1 tr., St.; t. »gatunämnden»; expeditionstid: 12—3.

Stat år 1926: Utgifter: 23,650 kr.

Sekreterare

(3,300 kr.).

Karlsson, E. A.

Kontorsskrivare och registrator (11).

Tunell, Signe E. M.

Stockholms stads gatukontor.

Riddarhustorget 8 (gamla rådhuset), St.; t. »gatunämnden». (Se för övrigt nedan under de olika avdelningarna.)

Nödvändigheten av att på ett håll koncentrera handläggningen av byggnadsfrågor, tidigare splittrad på olika håll, medförde 1874 tillsättning av en byggnadschef och utarbetande av en plan för ombildning av stadens då befintliga byggnadskontor. Byggnadskontoret, som till en början sorterade under drätselnämndens första och tredje avdelningar och från år 1883 under drätselnämndens andra avdelning, överflyttades fr. o. m. april 1920 till gatunämndens förvaltning. I samband med indragning av byggnadschefsbefattningen ändrades år 1922 kontorets benämning till Stockholms stads gatukontor.

Gatukontoret är gatunämndens organ för verkställande av nämndens beslut och uppdrag i ärenden rörande stadens gator, torg och andra allmänna platser med därtill hörande anläggningar samt för handläggning av övriga angelägenheter, vilka av nämnden åt detsamma överlämnas. Dessutom åligger det gatukontoret att efter anmodan lämna annan stadsmyndighet nödigt biträde i till kontorets arbetsområden hörande

frågor. Gatukontoret äger att av stadens tjänstemän och kontor begära det biträde, som dessa äro skyldiga att vid behov lämna gatunämnden.

Som chef för gatukontoret fungerar t. v. en av gatunämnden förordnad gatudirektör. Honom åligger särskilt att fördela och hava överinseendet över kontorets arbete samt utfärda de detaljföreskrifter, som härfür äro nödiga; att antaga och entlediga den personal, som ej antages av gatunämnden, samt bestämma dess avlönings- och arbetsförhållanden, i den mån dessa ej bestämmas av annan myndighet; att till tjänstgöring på olika avdelningar placera den personal, som ej är förordnad å viss befattning, samt att hos gatunämnden göra framställningar i ämnen, som ligga inom hans verksamhetsområde.

Kontoret, som tidigare bestått av sex avdelningar, omfattar numera, sedan dels under år 1920 en utbrytning av arkitekturavdelningen, hamnavdelningen och vattenledningsverket ägt rum, dels under år 1924 gatu- och avloppsavdelningarna sammanslagits, förutom expedition, tre avdelningar: gatu- och avloppsavdelningen, parkavdelningen och förrådsavdelningen, var och en under sin avdelningschef.

Instruktion. Instruktion för [byggnads-]kontoret, fastställd av gatunämnden den 3 nov. 1920.

Stat år 1926. Utgifter: 13,198,723 kr. (däruv att täckas med låneanordning 1,660,000 kr.); inkomster: 960,893 kr.

Tf. gatudirektör

(arvode 3,500 kr.).

Tingsten, K. A., renhållningsdirektör (se sid. 226) (förordn. t. v. under 1926); t. »gatunämnden» och 14508; mottagningstid: 10—11.

Gatukontorets expedition.

Adress och telefon: se ovan; expeditionstid: 10—2,30, lördagar och helgdagsaftnar 10—2.

Gatukontorets expedition, som förestås av gatudirektören, handhaver dels kontorets in- och utgående skriftväxling, statistikföring samt arkiv och bibliotek, dels, genom räkenskapsavdelningen, gatukontorets bokföring och vad därmed äger sammanhang.

Stat år 1926. Utgifter: 445,540 kr.; inkomster: 750 kr.

Chef.

Gatudirektören (se ovan).

Ingenjör

(8,640 kr.).

Fröman, N. O.

Registrator (17).

Olbers, G. E.

Förste vaktmästare (7).

Dahlberg, K. J.

Två telefonister (2,520—1,860 kr.), en extra vaktmästare (3,060 kr.).

Räkenskapsavdelningen.*Kamrerare* (20).

Jäderlund, E. R. G.

Bokhållare.

Runnqvist, H. F. (18); Lind, A. E., tjl. (se sid. 21),
tjff. von Krusenstjerna, C. G. A. (se sid. 60),
Hydrom, T. H., tjl. (se sid. 19), tjff. Björk-
man, A. B. (se nedan) (17); Björkman, A. B.,
tjl. (se ovan), Hedman, T. E., Curth, K. E.
Eson, Jonsson, Märta (13).

Kontorsskrivare (11).

Schöldström, H. M. (Greta).

En *extra bokhållare* (4,200 kr.), tre *kon-
torsskrivare* (7), ett *kontorsbiträde* (5), ett
skrivbiträde (4), sju *extra kontorsbiträden*
(2,580—1,980 kr.), en *vaktmästare* (6).

Gatu- och avloppsavdelningen.

*Adress och telefon: se ovan; expeditions-
tid: 9—12, 12,30—4,30, lördagar och helg-
dagsaftnar 9—12, 12,30—2,50.*

I äldre tider låg det fastighetsägarna att
var och en framför sin tomt förse gatan med
beläggning. Uppsikten över »gators och grän-
ders stenläggning och jämmande» påvilade enligt
en kungl. förordning av år 1725 magistraten,
särskilt dess byggnads- och ämbetskollegium,
vilket i sin ordning skulle tillse, att stadsingen-
jören uppfyllde sin skyldighet att bl. a. över-
vaka fastighetsägarnas fullgörande av hithörande
alliganden. Först år 1845 övertog staden genom
en särskild styrelse, »förvaltningen av gatulägg-
ningsarbeten i Stockholm», för en tid av 15 år
arbetet med gatornas underhåll och omläggning,
mot det att fastighetsägarna genom en särskild
skatt (vilken utgick intill år 1888) lämnade det
huvudsakliga bidraget till kostnaden. Då den
nyssnämnda förvaltningen år 1861 uppgick i en
»gatulägnings- och lyshållningsstyrelse», tillsattes
en särskild arbetschef för »gatu- och trumbyg-
gnadsarbetena». År 1864 sammanslogs nämnda
styrelse med vattenledningsdirektionen till drät-
selnämndens tredje avdelning (jfr sid. 55).

Den första underjordiska avloppsledning
anlades år 1864, och år 1868 påbörjades ut-
byggandet av stadens avloppsnät i huvudsaklig
överensstämmelse med ett för stadsfullmäktige
två år tidigare framlagt förslag.

Fr. o. m. år 1875 hava stadens gatu- och
avloppsarbeten utförts av en särskild avdelning
under gatu-(byggnads-)kontoret.

Gatu- och avloppsavdelningen bygger och under-
håller dels stadens gator och vägar, torg och
andra allmänna platser (med undantag av hamn-
områden, parker och planteringar) jämte därtill
hörande beläggning, viadukter, trappor m. m.,
dels stadens ledningstunnlar, avloppsledningar
och bekvämlighetsinrättningar. Avdelningen under-
håller vidare stadens statyer, vattenkonster
m. m. och gatuauordningar samt handlägger frågor
rörande belysning av gator och allmänna platser

(jfr sid. 207), broar över vattendrag (jfr sid. 211),
samtliga andra gatuledningar, gatutrafiken m. m.

Fr. o. m. den 1 maj 1924 hava stadens sten-
huggerier, grustag och sjötransporter, som förut
sorterat under förrädsavdelningen, förlagts under
gatu- och avloppsavdelningen. Stadens sten-
huggerier äro belägna vid Stenhamra å Svartsjö-
landet samt vid Vätöberg i Norrtäljeskärgården.

Stat år 1926. Utgifter: 11,857,543 kr.; in-
komster: 916,283 kr. (däraf stadens andel i au-
tomobilskattemedel 720,000 kr.).

Överingenjör (26).

Berger, E. J. (förordn. t. o. m. 31/3 1929).

Byråingenjör (19).

Lidvall, N. A. F.

Ett *kontorsbiträde* (5), ett *extra kontors-
biträde* (2,580 kr.), en *vaktmästare* (6).

Konstruktionsbyrån.*Förste ingenjörer* (23).Hallberg, C. O. (chef för konstruktionsbyrån);
Hedström, E.*Ingenjörer.*

Bjurelius, W. E. (20); Ingwall, A. T., Brolin, S.
J. F. (18); Kempe, E. H. (5,700 kr.); Wallen-
berg, G. O. (5,700 kr.).

Konstruktörer (16).Bergström, A. A. (förestår ledningskartverket);
Eriksson, C. E.

Två *ritare* (14), sex *extra ritare* (4,800
—3,000 kr.), fyra *ritbiträden* (7), ett *extra
ritbiträde* (2,760 kr.).

Arbetsdistrikten.*Distriktsingenjörer* (20).

af Klercker, K. A. (Östermalm, östra Norr-
malm och staden inom broarna); Bergman, C.
G. (västra Norrmalm och Kungsholmen); Wi-
beck, N. G. (tjänstgör t. v. som distriktsingen-
jör i Bromma), tjff. Pehrson, K. C. P. (se
nedan) (Södermalm och del av nordvästra
Brännkyrka); Lindahl, J. O. E. (Brännkyrka).

Ingenjörer.

Lundvik, K. F., Andersson, C. J., Pehrson, K.
C. P. (se ovan) (18); Dahlberg, A. B. C.
(6,300 kr.).

En *extra ritare* (4,500 kr.), två *verk-
mästare* (15), två *verkmästare* (14), nio *verk-
mästare* (12), fjorton *extra verkmästare*
(5,400—3,840 kr.) samt (vid 1926 års början)
1,093 *arbetare*, varav 106 hos entreprenörer.

**Stenhuggerier, grustag och sjö-
transporter.***Biträdande ingenjör.*

Stenberg, G. W., ritare (14).

Bokhållare (17).

Nylén, A. G.

En *extra transportmästare* (4,440 kr.), en *verkmästare* (12), en *extra bogserbåtsbefählhavare* (4,440 kr.), två *extra verkmästare* (4,140—3,540 kr.) samt (vid 1926 års början) 139 arbetare.

Parkavdelningen.

Kontor: Götgatan 92 & 94, Sö.; t. Söder 348 15, Söder 364 58.

Växthus och trädskolor: Götgatan 109 A och Enskede. Växthusen tillgängliga för allmänheten vardagar 9—1, sön- och helgdagar 11—4.

Parkavdelningen anlägger och underhåller parker och planteringar med därtill hörande anordningar, såsom stängsel och lekplatser ävensom idrottsanordningar. Avdelningen handlägger vidare frågor om parkernas konstverk, belysning och försedde med vattenanordningar, bekvämlighetsinrättningar m. m. samt upplåtande av parkmark till enskilda.

Stat år 1926. Utgifter: 816,940 kr.; inkomster: 43,860 kr.

Stadsträdgårdsmästare (22).

Hammarberg, L. M. F.; t. Söder 348 15; mottagningstid: 1—2.

Trädgårdstekniker (18).

Johansson, A.

Förste trädgårdsmästare (15).

Johansson, G. F.

En *kontorsskrivare* (7), tre *trädgårdsmästare* (14), tre *trädgårdsmästare* (12), en *extra trädgårdsmästare* (4,440 kr.), en *extra verkmästare* (4,140 kr.) samt (vid 1926 års början) 104 arbetare (därav 9 hos entreprenörer).

Förrådsavdelningen.

Biddarhustorget 8 (gamla rådhuset), 2 tr., St.; t. »gatunämnden»; expeditionstid: 9—12, 12,30—4,30, lördagar och helgdagsaftnar 9—12, 12,30—2,30.

Förrådsavdelningen handhar gatukontorets gemensamma upphandlingsväsende, förråd med tillhörande verkstäder samt transportmedel. Avdelningen ombesörjer därjämte flaggning på allmänna platser samt biträder efter särskild uppgörelse mellan gatunämnden och vederbörande myndighet stadens övriga verk och inrättningar med inköp av materialier och inventarier.

Stat år 1926. Förrådsavdelningens utgifter, 173,610 kr., och inkomster, 8,270 kr., föras i staten delvis inom linjen, enär sådana utgifter, som avse anskaffnings- och förräntningskostnader för inventarier m. m., skola bestridas med av drätselnämnden tillhandahållna förlagsmedel och övriga utgifter fördelas på vederböriga arbets-m. fl. anslag.

Förrådsintendent och chef (23).

Läftman, K. J. T.; telefoner: se ovan; mottagningstid: 10—12.

Förrådsintendentens expedition och inköpsbyrån.

Adress och telefon: se ovan.

Assistent för inköpsärenden (6,600 kr.).

Gillberg, E. A.

Bokhållare.

Ljungström, G. I. N., inventariabokhållare (18); Johansson, A. E., huvudbokförare, tj. (17); Zetterlund, C. E. (13).

En *kontorsskrivare* (7), ett *kontorsbiträde* (5), en *vaktmästare* (3,060 kr.).

Förråden.

Huvudförrådet: Gamla Brogatan 53, C.; t. 96 01, Norr 14 39, Norr 14 74. Brädgården, Inedal, t. Norr 69 07. Södra förrådet och brädgården, Timmermansgatan 54, t. Söder 336 38.

Förrådsförvaltare (19).

Warnecke, F. W. F.; mottagningstid: 9—11.

Förrådsmästare (15).

Karlsson, A. W.

Två *brädgårdsförmän* (4,500 kr.) samt 11 arbetare (vid 1926 års början).

Verkstäderna och transportväsendet.

Gamla Brogatan 53, C.; t. 96 01, Norr 14 39, Norr 14 74.

Bokhållare (17).

Seilitz, G. E.

Ett *kontorsbiträde* (5).

Verkmästare (14).

Hansson, C. O. (smidesverkstaden).

En *extra verkmästare* (3,900 kr.), en *transportmästare* (4,440 kr.) samt 43 arbetare (vid 1926 års början).

Avloppsledningsentreprenörer.

För utförande och reparation av enskilda avloppsledningar har gatunämnden till entreprenörer antagit vissa personer och firmor; ingen annan äger befatta sig med dylika ledningar, avsedda att förbindas med stadens rörnät.

De av gatunämnden antagna avloppsledningsentreprenörerna äro f. n. desamma, som av industriverkstyrelsen antagits till entreprenörer för vattenledningsarbeten (se sid. 199) (med undantag av Pehrson, K., och Rörlednings- och installationsab. S. J. F.) samt dessutom följande:

Holmström, O.; Prästgårdsgatan 5, Sö.; t. 213 47 (endast mindre arbeten inom Brännkyrka och Bromma);

Pettersson, C. F.; Tallvägen 3, Gröndal; t. Gröndal 18 (endast inom Liljeholmens f. d. municipalsamhälle och Gröndal).

Stockholms stads renhållningsverk.

Avdelningen i Stockholm: Ridderhustorget 8 B (gamla rådhuset), St., t. »gatunämnden»; expeditionstid: 10—2,30.

Avdelningen vid Lövsta, se nedan.

Renhållningen var i äldsta tider en fastighetsägarnas privatsak. Redan i medeltida författningar återfinnas emellertid straffbestämmelser för försummad renhållning och under Gustaf I:s regering utfärdades detaljerade bestämmelser, som sedan upprepades och skärptes av efterföljande regenter. Dessa föreskrifter synas dock mest hava avsett gaturenhållning, medan ringa uppmärksamhet ägnades gårds- och avträdesrenhållning. Det första steget till stadens övertagande av gaturenhållningen togs år 1661, då staden mot avgift började tillhandahålla hästar, kärror och prämar för bortförande av gatuorenlighet. År 1774 anställdes en entreprenör för all slags renhållning i den inre staden; betalningen utkrävdes av husägarna. Denna »tvångs-entreprenad» upphörde emellertid åter 1798 och ersattes efter hand av ett flertal olika entreprenörer utom beträffande avträdesrenhållningen, för vilken år 1792 utfärdades ett reglemente, som bland annat föreskrev inrättande av trenne »anvisningskontor», å vilka allmänheten hade att anmäla ombyte av avträdeskyl.

Systemet med entreprenörer visade sig emellertid mindre fördelaktigt, och renhållningsförhållandena i huvudstaden lämnade mycket övrigt att önska, vilket ledde tanken på kommunens övertagande av renhållningen; detta skedde genom drätselkommissionens beslut om upprättande av ett renhållningsverk, som började sin verksamhet den 1 maj 1859.

Renhållningsverket övertog nu avträdesrenhållningen, varemot gatu- och gårdsrenhållningen fortfarande utfördes genom entreprenörer. Till upplags- och omlastningsplats för såväl latrinerna som de vid lastningsstationerna av entreprenörerna avlämnade soporna användes till en början Fjäderholmarna, tills staden för ett ändamålsenligare utnyttjande av renhållningsprodukterna år 1885 inköpte Riddersvik och Lövsta i Järfälla socken (se vidare nedan sid. 227). För avträdesrenhållningen gälla föreskrifter, utfärdade den 31 mars 1892; för verkets hörhörande skyldigheter är renhållningsverkets direktör ansvarig. Beträffande lokaler för mottagande av budning, deras antal och adress, tiden då de hållas öppna för allmänheten samt andra därmed sammanhängande anordningar utfärdar överståthållaräm-

betet på gatunämndens framställning särskilda kungörelser. Hämtning betalas enligt av stadsfullmäktige beslutad, av överståthållarämbetet fastställd taxa (se nedan).

Efter långvariga förhandlingar beslöt stadsfullmäktige i november 1895, att staden skulle övertaga även renhållningen av gator och allmänna platser, däri inbegripet även bortförande av snö och is m. m. Fastighetsägarna skulle befrias från detta bestyr på så sätt, att för varje fastighet årligen erlades en till beloppet en gång för alla bestämd avgift, därav 85 % användes till bestridande av årskostnaden för gaturenhållningen och 15 % avsattes till en fond för avlösning av husägarnas omfördälda gaturenhållningsskyldighet, tills denna fond uppgått till sådant belopp, att räntan motsvarade det belopp, som beräknats som stadens årskostnad för renhållningen, vid den tid, staden övertog densamma, dock att inbetalning ej skulle ske längre än 50 år. Detta stadsfullmäktiges beslut fastställdes den 22 januari 1898 av kungl. maj:t, som därvid föreskrev vissa villkor och förbehåll för sagda övertagande av renhållningen. Gaturenhållningsavgiften bestämdes av uppskattningsnämnder, en för varje territoriell församling. Allteftersom nya gator utläggs och öppnas för trafik, äger uppskattning av renhållningsavgift för vid dem belägna fastigheter rum. Den sålunda övertagna gaturenhållningen ombesörjdes till en början dels av renhållningsverket självt, dels av utav verket antagna entreprenörer. Renhållningsverket utför emellertid från den 1 oktober 1910 helt i egen regi den från fastighetsägarna övertagna renhållningsskyldigheten. Genom avtal med kronan i enlighet med finansdets brev den 4 oktober 1901 övertog staden även dess renhållningsskyldighet med undantag för gatorna vid kungl. slottet, Skepps- och Kastellholmarna m. fl. gatudeklar samt vissa regementens kaserner. Kommunen ombesörjer, där fastighetsägare så önskar, även gårdsrenhållning efter särskild taxa (se nedan), men besörjes gårdsrenhållningen huvudsakligen av entreprenörer och av fastighetsägarna själva.

Tvenne viktiga förbättringar i huvudstadens renhållningsväsen hava genomförts under de senaste årtiondena dels genom stadsfullmäktiges beslut angående tillåtelse att med vissa undantag använda vattenledningsvatten för spolning av vattenklosetter (enligt beslut år 1904 för vattenklosetter med septisk tank, enligt beslut 1909 även för sådana utan septisk tank), dels genom fullmäktiges beslut den 19 november 1906 angående tvädelning av hussoporna i gödselsopor och skräpsopor (angående den tvädelning av hussoporna, som kommit till stånd genom de från och med år 1919 för hela staden gällande bestämmelserna om särskild uppsamling av köksavfall se sid. 234),

Renhållningsverket sorterade förut under drätsel-nämndens andra avdelning men lyder sedan april 1920 under gatunämnden. I spetsen för

GN. verket står en direktör, som chef för de båda avdelningarna, den i Stockholm och den vid Lövsta. Under direktören står en kamrerare för ekonomen och räkenskapsväsendet samt såsom arbetsledare en inspektör för avdelningen i Stockholm och en föreståndare för avdelningen vid Lövsta.

Författningar. Ordningsstadgan för rikets städer, fastställd av kungl. maj:t den 24 mars 1868, med senare ändringar. Särskilda ordningsföreskrifter för Stockholm utöver vad ordningsstadgan för rikets städer innehåller, överståthållarämbetets kung. den 11 jan. 1869, med senare ändringar. Hälsovårdsstadgan för riket, fastställd av kungl. maj:t den 19 juni 1919, med ändringar den 19 mars 1920 och 26 sept. 1921. Överståthållarämbetets kungörelse ang. särskilda föreskrifter om renhållningen inom egendomarna i huvudstaden den 31 mars 1892 (»renhållningsstadgan»), med senare ändringar. Kungl. brev ang. kommunens övertagande av fastighetsägarnas bestyr med gaturenhållningen den 22 jan. 1898, med ändring den 24 juli 1919. Chefens för finansdep. brev ang. kommunens övertagande av kronans gaturenhållningsskyldighet för sina fastigheter den 4 okt. 1901. Överståthållarämbetets kungörelse den 22 april 1904, med ändrade bestämmelser i anledning av kommunens övertagande av gaturenhållningen. Överståthållarämbetets kungörelse angående sopstationerna den 20 juni 1904, angående transport av avträdesorenlighet den 5 april 1905 och angående fördelningen av soporna den 15 jan. 1907, 15 juli 1912, 23 dec. 1916, 21 april och 22 dec. 1917 samt 3 juli och 27 dec. 1918. Taxa å avgift för hämtning av latrin, fastställd av överståthållarämbetet den 18 juni 1892, med ändring den 5 okt. 1922. Taxa för gårdsrenhållning, fastställd av drätsel-nämndens andra avdelning den 1 maj 1918. Överståthållarämbetets kungörelse den 17 maj 1919 ang. förbud mot lumpinsamling ur hus-sopor. Överståthållarämbetets kungörelse den 12 maj 1924 ang. huvudstadens indelning i bud-ningsdistrikt. (Jfr karta i kalenderns statistiska avdelning.)

Stat år 1926. Utgifter: 4,342,574 kr.; inkomster: 2,114,200 kr.

Renhållningsverkets avdelning i Stockholm.

Adress m. m., se ovan.

Direktör (26).

Tingsten, K. A. (förordnad t. o. m. 27/6 1928), tillika tf. gatudirektör (jfr ovan sid. 222); t. »gatunämnden»; mottagningstid: 10—11.

Kamrerare (20).

Odhner, G. V.; mottagningstid: 10—11.

Inspektör (20).

Hellgren, S. A.; mottagningstid: 12—1.

Bokhållare.

Almström, K. H. (17); **Ekhult, T. R. J:son** (13).

En *extra bokhållare* (4,500 kr.).

Kontorsskrivare och kassör (11).

Medin, Anna M.

Kontorsskrivare (11).

Berglund, f. Blomquist, Sigrid A.

Två *kontorsskrivare* (7), ett *kontorsbi-träde* (5), en *extra vaktmästare* (2,340 kr.).

Renhållningsstationen för Östermalm och Djurgården.

Valhallavägen (i närheten av östra järnvägsstationen), *Va.*; t. 862 23, *Norr 86 76*; *kontorstid: 9—4.*

Distriktsföreståndare (15).

Björckebaum, O. W.

En *kontorsskrivare* (9), fyra *tillsyningsmän* (11), en *extra sopstationsförman* (3,180 kr.), en *extra stallförman* (3,060 kr.) samt 131 *arbetare* (vid 1926 års början).

Renhållningsstationen för Norrmalm och Kungsholmen.

Norrbackagatan 17, Va.; t. 864 22, *Norr 82 01*; *kontorstid: 9—4.*

Distriktsföreståndare (15).

Sandberg, A. M. J:son.

En *kontorsskrivare* (9), fyra *tillsyningsmän* (11), en *tillsyningsman* (8), en *extra verkstadsförman* (3,840 kr.), en *extra stallförman* (3,060 kr.) samt 153 *arbetare* (vid 1926 års början).

Renhållningsstationen för Södermalm och staden inom broarna.

Åsögatan 2, Sö.; t. Söder 345 43, *Söder 338 19*; *kontorstid: 9—4.*

Distriktsföreståndare (15).

Nilsson, J. O.

En *kontorsskrivare* (9), en *tillsyningsman* (11), tre *extra tillsyningsmän* (4,140 kr.), en *extra sopstationsförman* (3,180 kr.), en *extra stallförman* (3,060 kr.) samt 177 *arbetare* (vid 1926 års början).

I:a distriktets budningskontor

(för Östermalm, Djurgårdsstaden och östra delen av Norrmalm jämte Skepps- och Kastellholmarna, begränsat i väster av Sveavägen, söderut till Ox-torgsgatan, denna gata till Malmskillnadsgatan,

samt Malmstillnadsgatan och Malmstorgsgatan, fortsatt till Norrström).

*Lästmakaregatan 20, C.; t. Norr 9 33;
9—3.*

En *budningsbokhållare* (5).

2:a distriktets budningskontor

(för staden inom broarna, västra delen av nedre Norrmalm och östra delen av Kungsholmen, begränsat i öster av 1:a distriktet samt i norr och väster av Kungstensgatan, Dalagatan, Tegnérs-gatan, fortsatt till Klaraviken, samt Polhems-gatan).

Klara norra kyrkogata 36, C.; t. Norr 9 08; 9—3.

En *budningsbokhållare* (5).

3:e distriktets budningskontor

(för västra delen av övre Norrmalm och västra delen av Kungsholmen, begränsat i öster av 1:a och 2:a distriktet).

*Hälsingegatan 1, Va.; t. Norr 86 92;
9—3.*

En *budningsbokhållare* (5).

4:e distriktets budningskontor

(för västra delen av Södermalm, begränsat i öster av Västra Slussgatan, Södermalmstorg, Göt-gatan, Folkungagatan och Helgagatan, fortsatt söderut).

*S:t Paulsgatan 37, Sö.; t. Söder 332 47;
9—3.*

En *budningsbokhållare* (5).

5:e distriktets budningskontor

(för östra delen av Södermalm, begränsat i väster av 5:e distriktet).

Renstjärnasgatan 28, Sö.; t. Söder 332 39; 9—3.

En *budningsbokhållare* (5).

Renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Hässelby villastad; t. Hässelby villastad 4 och 3 03; kontorstid: 9—4.

För att möjliggöra sopors och latrins snabba bortförande anlade staden under åren 1886—89 dels inom staden tre järnvägsstationer, vilka genom statens och Stockholm—Västerås—Bergslagens järnvägar stå i direkt förbindelse med Spånga station, dels ock en 7 kilometer lång järnväg, som från sistnämnda station sträcker sig till den vid Mälaren belägna egendomen Lövsta, vilken samtidigt inköptes och på vilken anordnades en station för emottagande och utskäppning av avfallet samt för latrinkärlens rengöring. Under årens lopp hava här utförts

betydande utvidgningar för att enligt moderna metoder behandla och utnyttja de olika slagen av avfall. Latrinet rensas först med maskinkraft, varefter det antingen försäljes såsom råvara eller fabriksmässigt uppblandas med torv till torvmullspudrett. Soporna uppdelas — från sett köksavfallet, som uppsamlas särskilt genom slakthus- och saluhallsstyrelsens försorg (se här om sid. 234) — fr. o. m. den 1 juli 1907 i staden i gödselsopor och skräpsopor, och anlända dessa i skilda vagnar. Gödselsoporna uppläggas vid stranden, varjämte i undantagsfall utskäppning förekommer. Latrin och torvmullspudrett äro starkt efterfrågade gödningsämnen och försäljas till lantbrukare, huvudsakligen i Mälardalen och Stockholms skärgård. Ur skräpsoporna utplockas säljbara beståndsdelar såsom papper, lump, järn-skrot, glas m. m., och resten förbrännes i sex ugnar, varvid värmets tillgodogöres för verkets olika behov av drivkraft och elektriskt ljus. På detta sätt alstrad ånga och elektrisk kraft försäljes även till slakthus- och saluhallsstyrelsens därstädes belägna konstruktionsanstalt (se sid. 233). Renhållningsverket använder för utskäppning av latrin, pudrett och sopor två bogserbåtar samt 38 öppna och 7 däckade pråmar om tillsammans 2,575 registerton. För pråmarnas reparation äger renhållningsverket därstädes ett mindre varv.

Instruktion. Instruktion för föreståndaren för renhållningsverkets station vid Lövsta, fastställd av drätselnämndens första avdelning den 6 sept. 1892.

Föreståndare (20).

Forssman, E. Hj.

Bokhållare (15).

Smedin, Hj. I.

En *kontorsskrivare* (9), en *verkmästare* (14), en *extra förman* (3,660 kr.), en *förstörorgångare* (2,760 kr.) samt 90 *arbetare* (vid 1926 års början).

Stockholms stads brandväsen.

Johannes brandstation: Malmstillnadsgatan 64, C.; t. »brandkären» (växel för anmälan om eldsvådor, sjukdoms- och olycksfall samt för tjänstemeddelanden). *Katarina brandstation: Tjörhovsgatan 11, Sö.; Liljeholmens brandstation: Grönbrink nr 3, Liljeholmen; Kungsholmens brandstation: Fleminggatan 24, C.; Östermalms brandstation: Skepparegatan 34, Ö.Dj.; Bromma brandstation: Ulvsundavägen 30, Ulvsunda; Djurgårdens brandstation: Allmänna gränd, Ö.Dj.; Värtans brandstation: Värtahamnen.¹⁾*

¹⁾ En ny brandstation är under uppförande å Östermalm i kv. Ripan vid Östermalmsgatan. Denna station är avsedd att ersätta de nuvarande brandstationerna å Östermalm och Djurgården.

GN.

Av ovanstående brandstationer äro förutom Johannes brandstation Katarina, Liljeholmens och Bromma brandstationer i förbindelse med brandkårens telefonväxel, övriga brandstationer hava endast brandkårens egna telefoner.

Redan de medeltida författningarna innehöllo stadganden rörande fastighetsägares skyldighet att hålla viss brandredskap, förbud mot vårdslöst handskande med eld ävensom stadganden angående skyldighet att biträde med eldsläckning. Till följd af dessa föreskrifternas primitiva natur ävensom framför allt det eldfarliga byggnadsmaterialet, trähus med näver- och torvtak, härjades huvudstaden emellertid af många och omfattande eldsvåder, som stundom lade hela stadsdelar i aska. Enligt en den 10 maj 1661 utfärdad brandordning indelades staden inom broarna i olika distrikt med var sin brandmästare; varje hushåld skulle hålla förutom annan brandattiralj en spruta, varjämte hela distriktet var skyldigt anskaffa en större spruta, som underhölls af staden; stadens åkare voro pliktiga köra vatten. Nya brandordningar utfärdades 1675 och 1728; den senare innehåller uppgift om olika signaler (flaggor, skott, klämtslag etc.), varmed eldsvåder i de olika stadsdelarna signalerades. Den 1 oktober 1828 fick Stockholm åter ett nytt brandreglemente. Staden delades nu i sexton distrikt; överstyrelsen öfver brandväsendet fördes af överståthållaren med biträde af polismästaren, och en särskild brandadjutant, aflönad af Stockholms stads brandförsäkringskontor, ställdes till överståthållarens förfogande. Detta reglemente gällde med några ändringar, till dess staden fick en brandkår.

Sedan brandstadga för rikets städer utfärdats den 8 maj 1874, lades grunden till huvudstadens nuvarande brandväsen, efter att frågan här om stått på dagordningen alltsedan 1858. Den 1 dec. 1874 beslöto nämligen stadsfullmäktige, dels under förutsättning af anslag från Stockholms stads brandförsäkringskontor och Stockholms stads brandstodsbolag till försäkring af löseegendom och dels med beräkning af garnisonens och flottans biträde såsom reserv, att 7 brandstationer, därav två huvudstationer, skulle upprättas, att högsta befälet vid eldsvåder skulle föras af en brandchef, att för elds dämpande under vanliga förhållanden och räddningsarbetets verkställande skulle bildas en särskild, under eget befäl ställd och för ändamålet övad kår, bestående af, förutom brandchef, 2 löjtnanter, 4 underofficerare och 150 man, att för uttryckning skulle begagnas hästar och en brandtelegraf anordnas, så att klämtning endast komme att äga rum vid utomordentliga tillfällen, samt slutligen att bevilja medel till inköp af en ångspruta och 4 handkraftsprutor. Av de båda huvudstationerna beständes, att den norra skulle förläggas till stadens egendom nr 64 Malm-skillnads-gatan och den södra till nr 11 Tjärhovs-gatan.

Den gamla brandstadgan för rikets städer af år 1874 har fr. o. m. år 1924 ersatts med en ny, den 15 juni 1923 utfärdad brandstadga, innehållande bestämmelser för såväl städer som landsbygd. Nu gällande brandordning för Stockholm är utfärdad den 19 juli 1924.

Brandkårens personal utgjordes vid början af år 1926 af, förutom brandchefen, en vice brandchef, en förste brandkapten, fyra andre brandkapten, en telegrafingenjör, en överbrandmästare och verkstadsföreståndare, en överbrandmästare och redogörare, sju brandmästare, varav två tillika äro maskinister, 41 brandförmän, 187 brandmän och 18 extra brandmän.

Brandchefen tillsättes af gatunämnden; där ej stadsfullmäktige annorledes besluta, sker tillsättningen å viss tid, högst tio år, alltefter nämndens beprövande. Övrigt befäl vid brandkåren tillsättes af nämnden medelst förordnande tillsvidare. Befattningarna som brandman och brandförmän tillsättes af brandchefen medelst förordnande tillsvidare. Extra brandman antages af brandchefen medelst kontrakt.

Brandchefen är i första hand ansvarig därför, att stadens brandväsen är i överensstämmelse med brandordningen till alla delar ändamålsenligt ordnat. Han är därjämte skyldig att iakttaga, vad brandstadgan rörande hans befattning innehåller. Brandchefen är brandkårens befälhavare och såsom sådan berättigad till ovillkorlig lydnad från övriga befälets och manskapets sida.

För tillkännagivande af eldsvåda finnes en brandtelegraf med å lämpliga ställen inrättade brandskåp, traktvis förbundna med brandstationerna, polisstationerna, högvakten och den tjänstemans bostad, som har närmaste inseende öfver stadens vattenledning. Överståthållarämbetet kungör två gånger om året, varest brandskåpen finnas uppsatta.

Brandkåren har sin personal fördelad på åtta stationer, nämligen Johannes, Katarina, Liljeholmen, Kungsholmen, Östermalm, Djurgården, Värtan och Bromma. Härtill komma sjöångsprutorna S:t Erik och Phœnix. Dessutom finnas redskapsskjul uppförda å följande platser utom den egentliga staden, nämligen Örby, Södertörns villastad, Fridhem och Stora Essingen. I vart och ett af de tre förstnämnda samhällena är därjämte en brandförmän stationerad. Med Sundbybergs kommun har avtal träffats om biträde vid eldsvåda inom Mariéhalls och Bällsta samhällen, varjämte en brandförmän förlagts och ett redskapsskjul uppförts därstädes.

Huruvida brandkåren må användas till släckning af eldsvåda, som utbrutit utanför stadens område, prövas och avgöres af brandchefen.

Automobilisering af brandkårens redskap beslutades år 1914 och slutfördes under år 1916, varvid samtliga hästar uttrangerades.

För öfvervakande af att vad i byggnads- och brandordningarna eller eljest till förekommande af eldfara eller till lättnad för elds

släckande finnes föreskrivet vederbörligen iakttagas ävensom att föreskriven brandredskap finnes och i gott skick underhålls, förrättas under brandchefens inseende brandsyn av vid brandkåren anställd officer. Där fråga är om rivning av eldstad, äger icke förrättningsmannen meddela beslut, innan han hört två sakkunniga av stadsfullmäktige utsedda personer (jfr nedan). Vid brandsyn äger brandchefen påkalla biträde av stadsarkitekten, med rätt för denne att därvid sätta annan i sitt ställe. Brandchefen bestämmer, vilka byggnader, lägenheter m. m., som skola synas, ävensom tiden härför. Det åligger honom att därom förnt underrätta vederbörande husägare eller lägenhetsinnehavare. Tiden för efterbesiktning bestämmes vid brandsyn av syneman.

Rörande sotning se sid. 26.

Sjuk- och djurtransportväsendet utgör sedan i mars år 1902 en del av brandkårens verksamhet. För verkställande av sjuktransporter finnas numera 6 sjuktransportautomobiler. För djurtransporter (sjuka och döda djur) finnas från och med år 1916 tvänne kombinerade djurtransport- och olycksfallsautomobiler, uppställda å Johannes och Katarina brandstationer. Å Katarina brandstation är jämväl placerad i och för uthyrning (utan dragare) en år 1905 till brandkåren överlämnad, svenska allmänna djurskyddsföreningen tillhörig vagn. (Se vidare under hälsovårdsnämnden sid. 123.)

Författningar. K. brandstadgan den 15 juni 1923. Brandordning för Stockholm den 19 juli 1924. Instruktion för manskapet vid Stockholms brandkår 1893. Bestämmelser ang. uniformspersedlar för brandkåren, fastställda av drätselnämndens första avdelning den 7 dec. 1915, med ändringar den 8 juni 1916 och 2 jan. 1920. Överståthållarämbetets kungörelser ang. sotningen i huvudstaden: den 20 febr. 1925 och 2 mars 1926 (indelning i sotningstrakter), den 3 juli 1918, 4 juli 1919 och 2 jan. 1925 (taxa för sotning), den 9 febr. 1920 (sotningstaxans giltighet även för stadens icke planlagda område) samt den 16 mars 1923 (grundavgifter för sotning av värmeledningsapparater m. m.).

Stat år 1926. Utgifter: 1,790,984 kr.; inkomster: 208,230 kr.

Brandchef (26).

Svinhufvud, A. A. S. (förordnad t. o. m. $\frac{30}{100}$ 1926); träffas å expeditionen, Malmskillnadsgatan 64,

C. (Johannes brandstation): vardagar (utom onsdagar) 1—3; t. »brandkåren».

Vice brandchef (23).

Gyllenhammar, C. A. M.

Förste brandkapten (20).

Sellén, H.

Andre brandkapten (19).

Arve, E. A. M.; Mohlin, K. A. T.; Grill, C. P. A.; Eklund, K. R.

Telegrafingenjör (20).

Ekman, O. I. H.

Överbrandmästare och verkstadsföreståndare (17).

Johansson, E. S.

Överbrandmästare och redogörare (16).

Svenson, A. L.

Sju brandmästare (13), 41 brandförmän (10), 187 brandmän (8), 18 extra brandmän (2,400—1,920 kr.).¹⁾

Sakkunniga vid brandsyn.

Enligt brandstadgan den 15 juni 1923 äger i stad, där brandsyn förrättas av endast en person, förrättningsmannen icke meddela beslut om rivning av eldstad, innan han hört två sakkunniga personer, vilka jämte två suppleanter för dem årligen skola utses av stadsfullmäktige att vid dylika tillfällen närvara (jfr ovan).

Sakkunniga.

Landewall, G. E., byggnadsinspektör; Sjösteen, B. F. O., byggnadsinspektör.

Suppleanter: Bobeck, P. E., byggnadsinspektör; Sundström, K. V., byggnadsinspektör.

¹⁾ Till personalen vid brandkårens verkstäder ävensom linjepersonalen utgår ett särskilt tilläggsarvode av 330 kr. per år och till automobilförare vid brandkåren ett tilläggsarvode av 210 kr. per år.

Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse och i samband därmed stående institutioner.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Lokaler och telefoner: se nedan under de olika avdelningarna. Styrelsen sammanträder i regel i stadshuset, C., första helgfria fredagen i varje månad kl. 3 e. m.

År 1905 beslöt stadsfullmäktige uppdraga åt en kommitté att utarbета förslag till ett stadens slakthus i förening med kreatursmarknadsplats å Enskede. Sedan denna kommitté 1907 framlagt sitt förslag, beslöt stadsfullmäktige den 1 juni 1907 att med godkännande av det samma bevilja medel till anläggningen ävensom att inrätta en särskild slakthus- och saluhallsstyrelse.

Slakthus- och saluhallsstyrelsen har till uppgift att handhava förvaltningen av stadens slakthus och marknadsplatser för kreaturshandel, för genomförande av köttbesiktning- och slakthusväng nödiga byråer och destruktionsanstalt, stadens saluhallar, platser för torghandel och svingårdar, ävensom att söka främja och organisera tillförseln av och handeln med livsfröfnödenheter samt vidare att omhändervä de övriga angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt styrelsen överlämnas.

Styrelsen åligger att, enligt stadsfullmäktiges beslut, ombesörja utförande och handhava värden av de byggnader och andra anläggningar, som erfordras för de under styrelsens förvaltning stående inrättningar, samt att uppgöra och framlägga förslag till erforderliga nybyggnads- och underhållsarbeten, ävensom till den utveckling av slakthus-, köttbesiktning-, saluhalls- och torghandelsväsendet, som från huvudstadens sida kan anses påkallad; att vidtaga de åtgärder, som enligt gällande lag angående köttbesiktning och slakthus kunna tillkomma styrelsen; att jämlikt nämnda lag yttra sig i fråga om taxor för köttbesiktning samt för begagnande av slakthus och marknadsplats för kreaturshandel, ävensom avgiva förslag till taxor för begagnande av destruktionsanstalt, saluhallar och saluplatser samt reglementen för begagnande av samtliga under styrelsen stående anstalter och inrättningar; att utfärda de ordningsföreskrifter, som utöver nämnda reglementens bestämmelser kunna finnas erforderliga; att till medicinalstyrelsen avgiva förslag å de i lagen angående köttbesiktning och slakthus omförmälda besiktningmän; samt att uthyra försäljningsplatser jämte andra för uthyrning avsedda lokaler i saluhallar samt å torg och allmänna platser, med iakttagande av att försäljningsplatser å torg och allmänna platser

ej må upplåtas förr, än överståthållarämbetet därtill lämnat tillstånd.

Styrelsen består av, förutom ordförande, som utses av stadskollegiet bland borgarråden, fyra andra ledamöter, vilka jämte fyra suppleanter väljas av stadsfullmäktige för två år. Styrelsen utser årligen inom sig en vice ordförande. Till sitt biträde äger styrelsen antaga en direktör för slakthuset och en för saluhallarna. (F. n. upptager stadens lönestat en gemensam direktör för båda uppdragen.) Direktörerna (direktören) samt förste stadveterinären äga vid behandlingen av till deras handläggning hörande ärenden närvara vid styrelsens sammanträden och deltaga i överläggningarna men ej i besluten, med rätt att få avvika mening antecknad i protokollet.

För revision av styrelsens räkenskaper och förvaltning utse stadsfullmäktige årligen tre revisorer med två suppleanter.

Instruktion. Instruktion för Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, fastställd av kungl. majt den 19 mars 1920.

Stat år 1926. Utgifter: 1,947,900 kr.; inkomster: 1,767,300 kr.

Styrelsens ledamöter.

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd.

Vice ordförande.

*Larsson, L. R., handlande.

Övriga ledamöter.

*Ahlström, W., handlande, stadsfullm.

Sjöström, Chr., kontorschef, stadsfullm.

Stendahl, O., direktör, stadsfullm.

Suppleanter.

*Cederlöf, P. A., handlande.

Östman-Sundstrand, L. Elisabeth, fru, stadsfullm.

Grönvall, J. K. (Hanna), hembiträde, stadsfullm.

*En vakant.

Sekreterare

(1,980 kr.).

Silén, K. G., tf.

Styrelsens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1925 års räkenskaper och förvaltning).

Falk, H. A., handlande.

von Schultz, f. Wedin, Sigrid E., fru, stadsfullm.

Tinggren, G. A., tillsyningsman.

Suppleanter:

Frösell, f. Lindman, Amanda C., fru.
Widtskiöld, f. Peterson, Jenny, fru.

Huvudkontoret.

Slakthuset, Enske; postadress: Stockholm 4; t. 105 92; expeditionstid: 9,30—3,30 (lördagar 9—1).

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (förordnad t. o. m. ³¹/₁₂ 1929); träffas: *vid slakthuset* alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1, *i centralsaluhallen* måndagar och torsdagar 12—1. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Kamrerare (20).

Porne, G. E.; träffas vid slakthuset 9—11; t. Enske 244. (Se vidare nedan under slakthuset och under saluhallar.)

Kontorsskrivare (11).

Nordwall, Hild A. T.

Slakthuset med tillhörande anstalter.**Slakthuset med kreatursmarknad.**

Enske. Postadress: Stockholm 4. Expeditionstid å kontoret 9,30—3,30, lördagar 9—1; slakthallarna hållas öppna 7 f. m.—2,30 e. m.; kyl- och fryshusen 6,30—9, 11—12 f. m.—1—4,30 e. m., lördagar 6,30—9 f. m., 11 f. m.—3 e. m.; övriga lokaler 6,30 f. m.—5 e. m., lördagar 6,30 f. m.—2 e. m. Tel.: kontoret 105 92; resp. tjänstemän se nedan; se i övrigt telefonkatalogen.

Lagen den 10 oktober 1913 angående köttbesiktning och slakthus stadgar, att för stad eller område därav på framställning av stadsfullmäktige köttbesiktning- och slakttvång må av konungens befallningshavande stadgas, under förutsättning att på stadens bekostnad och genom dess försorg slakthus blivit efter av medicinalstyrelsen fastställd plan uppfört och efter av samma myndighet föranstaltad avsyning godkänt, ävensom att nödigt antal köttbesiktningsmän anställas.

Sedan efter framställning av Stockholms stadsfullmäktige en ändring år 1905 i då gällande lagstiftning möjliggjort förläggandet av ett slakthus utanför stadens eget område, beslöt stadsfullmäktige den 15 juni samma år att å stadens egendom Enske i Brännkyrka anlägga ett slakthus med tillhörande kreatursmarknad. Arbetets utförande uppdrogs år 1907 åt en särskild styrelse, slakthus- och salu-

hallsstyrelsen. 1908 beviljades koncession för järnväg från slakthuset till västra stambanan. Sedan slakthuset, som inalles kostat omkring 6,400,000 kr., i början av år 1912 blivit färdigt, öppnades detsamma till allmänt begagnande den 5 februari 1912. Slakttvång inträdde för Stockholm fr. o. m. den 8 februari 1912. Detta slakttvång innefattar förbud att inom stadens område slakta storboskap, kalvar, får, getter, svin och hästar annorstädes än vid slakthuset. S. k. »nödslakt», föranledd av djurs hastiga insjuknande, olyckshändelse e. d., får dock ske utom slakthuset, men skall då hela djuret ostyckat föras dit. Betalningen för disponerandet av slaktlokaler utgår enligt fastställd taxa, likaså avgifter för disponerandet av platser i det s. k. kylhuset, där kött får förvaras. Kött av å slakthuset slaktade djur, vilket vid besiktning godkänts, åsättes oval stämpel med S:t Eriks bild.

Å kreatursmarknaden vid slakthuset, äger handel rum med sådana djur, som äro avsedda att slaktas i slakthuset eller annorstädes eller äro s. k. livdjur. Handel med sistnämnda djur, särskilt kalvkor, försiggår alla dagar i ett särskilt handelsstall. Marknadsnoteringar sätts varje vecka genom en särskild noteringskommission och allmängöras (se sid. 235). Tillförsel av djur sker över Liljeholmens station (varifrån boskapsvagnar genom statens järnvägars försorg överföras på slakthusets järnväg till Enske) eller från Söder Mälarstrand med spårväg. Varje anlänt djur besiktigas före införandet å marknaden. Lossning, skötsel och fodring av djuren verkställas, om så önskas, av anstalten enligt taxa.

Rörande den vid slakthuset belägna svingården, se nedan sid. 234.

Författningar m. m. Lag den 10 okt. 1913 angående köttbesiktning och slakthus, med ändringar den 1 juni 1923. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 31 dec. 1913 ang. tillägg för Stockholm till bestämmelserna om besiktning och stämpling av kött enligt lagen om köttbesiktning och slakthus. Kungl. brev till överståthållarämbetet den 30 aug. 1907 ang. inrättande av offentligt slakthus för Stockholms stad utom stadens område m. m. Taxa för Stockholms stads offentliga slakthus och köttbesiktningen m. m. inom staden under år 1926, fastställd av kungl. maj:t den 18 dec. 1925. Taxa å avgifter vid Stockholms stads fryshus- och kylhus, godkänd av stadsfullmäktige den 15 okt. 1917, med tillägg den 17 okt. 1922 och 30 okt. 1923. Taxa å vägavgifter för kött vid Stockholms stads slakthus, fastställd av överståthållarämbetet den 15 juli 1918, med tillägg den 10 okt. 1918. Taxa å avgifter för transporter å järnvägen Enske—västra stambanan, fastställd av kungl. maj:t den 31 dec. 1919 och 29 juni 1923. Taxa å avgifter för kreaturtransporter å slakthuspårsvägen, fastställd av överståthållarämbetet den

SIS.

5 nov. 1925. Ordningsstadga för Stockholms stads offentliga slakthus, fastställd av överståthållar-ämbetet den 23 jan. 1912, med ändr. den 31 dec. 1924. Ordningsstadga för Stockholms stads kreatursmarknad, fastställd av överståthållar-ämbetet den 23 jan. 1912, med ändr. den 31 dec. 1924. Instruktion för slakthusdirektören i Stockholm, instruktion för sanitetsveterinären vid Stockholms stads slakthus samt instruktion för förste besiktningsveterinären vid Stockholms stads slakthus; samtliga antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 okt. 1911 och godkända av medicinalstyrelsen den 22 nov. s. å. Stadga för slakthusets salubod samt bestämmelser ang. utfodring av kreatur i Stockholms stads kreatursmarknad och Stockholms stads slakthus, antagna av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 21 dec. 1911.

Stat år 1926. Utgifter: 830,965 kr.; inkomster: 635,000 kr.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se ovan under huvudkontoret); t. 105 92; träffas vid slakthuset alla dagar utom måndagar och torsdagar 12—1.

Sanitetsveterinär (23).

Brandt, J. O.; t. Enskede 245 (ankn.); mottagningstid: 1,30—2,30 (lördagar 1—1,30).

Förste besiktningsveterinär (21).

Englesson, P. R.; t. Enskede 242.

Besiktningsveterinär (19).

Kempe, E. H.

Kamrerare (20).

Porne, G. E. (se ovan under huvudkontoret); t. Enskede 244; träffas vid slakthuset 9—11.

Bokhållare och kassör (17).

Ekström, G. W.; t. Enskede 118.

Ett extra kontorsbiträde (3,000 kr.), ett laboratoriebiträde (6), en första mikroskopist (6), två mikroskopister (4).

Inspektör (15).

Dahlin, J. F. Lson; t. Enskede 54.

Maskiningenjör

(7,200 kr.).

Ågren, G. R.; t. Enskede 58.

Två maskinister (14), en vaktmästare och portvakt (3,420 kr.).

Köttbesiktningsbyråerna.

Adresser och telefoner: se nedan.

Samtidigt med det den 8 februari 1912 ikraftträdande slakttvånget inträdde för huvudstaden köttbesiktningsvälgång, innebärande att allt till människoföda avsett färskt, rått kött, som härör från utom staden slaktade djur, måste, innan det utbjödes till salu eller försäljes, företes för undersökning och stämpling å någon av stadens köttbesiktningsbyråer. Fr. o. m. denna dag överflyttades således köttbesiktningen från hälsovårdsnämnden till slakthus- och saluhallsstyrelsen. Hälsovårdsnämnden övervakar dock fortfarande enligt hälsovårdsstadgan den sanitära beskaffenheten av importerat kött samt allt i staden tillsaluhållet kött (se vidare sid. 112). Avgift för besiktningen vid köttbesiktningsbyråerna utgår enligt av kungl. maj:t fastställd taxa. Det till staden i uppslaktat tillstånd införda, å köttbesiktningsbyrå undersökta och godkända köttet åsättes rektangulär stämpel med St Eriks bild.

Verksamheten har sedan år 1912 varit förlagd till tvenne köttbesiktningsbyråer, den ena belägen vid Gamla Brogatan och den andra vid Södra Bantorget. I samband med överflyttandet av fraktgodsrörelsen från norra station till Norrtulls station inrättades år 1924 en ny köttbesiktningsbyrå vid sistnämnda station.

Instruktioner m. m. Ordningsstadga för Stockholms stads köttbesiktningsbyråer, godkänd av stadsfullmäktige den 4 december 1911, med ändring den 7 januari 1913. Instruktion för föreståndare för köttbesiktningsbyrå, antagen av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 5 oktober 1911 och godkänd av medicinalstyrelsen den 22 november s. å. Se vidare ovan under slakthuset med kreatursmarknad.

Stat år 1926. Utgifter: 194,900 kr.; inkomster 172,000 kr.

Norra byrån.

Gamla Brogatan 47, C.; t. 98 14, Norr 218 44; expeditionstid: 7—3,30 (torsdagar 7—4; lördagar 7—12,30).

Föreståndare (21).

Petrelus, K. A. O.

Besiktningsveterinär (19).

Thorsell, J. G.

Kontorsskrivare (11).

Sandström, A. F.

En hallmästare (8), en första mikroskopist (6), en mikroskopist (4).

Norrtullsbyrån.

Adress: statens järnvägars magasin för ankommande gods, Solnavägen; t. 806 76, 806 77; expeditionstid: 7—1 (lördagar 7—12,30).

Besiktningsveterinär (19).

Dallmer, Hj. W. A.

En *första mikroskopist* (3,180 kr.), en *mikroskopist* (4).

Södra byrån.

Södra Bantorget, Sö.; t. 66 56, Söder 313 83; expeditionstid 8—2 (lördagar 8—12,30).

Föreståndare (21).

Severin, K. O.

En *första mikroskopist* (6), en *mikroskopist* (4).

Stockholms stads destruktionsanstalt.

Lövsta; postadress och järnvägsstation: Hässelby villastad; t. Hässelby villastad 4 och 303; kontorstid: 9—4.

Anstalten har till ändamål att oskadliggöra djurkadaver eller delar därav och kasserade, till föda otjänliga födoämnen av animaliskt ursprung, samt att bearbeta dem till säljbara produkter såsom talg och fett samt köttmjöl, varav fettämnen försäljas som råvara till stearinljus-, tvål- och såpfabrikation samt mjölet såsom kraftfoder för svin, fjäderfä och fiskyngel.

Den för destruktionsprocessen erforderliga ången erhålles från den intill liggande sopförbränningsanstalten (jfr sid. 227), från vilken även lämnas för driften behöfvig elektrisk kraft samt ljus.

Anstalten övertogs den 8 februari 1912 av slakthus- och saluhallsstyrelsen.

Reglemente. Stadga för Stockholms stads destruktionsanstalt vid Lövsta, godkänd av stadsfullmäktige den 12 februari 1912.

Föreståndare.

Forssman, E. Hj., föreståndare för renhållningsverkets avdelning vid Lövsta.

Saluhallar och salutorg.

Centralsaluhallen, Kungsgatan 67, C.; t. 41 93, Norr 12 18, Norr 71 66; expeditions-tid: 9—3.

Stat år 1926. Utgifter: 511,735 kr.; inkomster: 550,000 kr.

Slakthus- och saluhallsdirektör (27).

Sandeborg, M. O. (se vidare under huvudkontoret); träffas i centralsaluhallen måndagar och torsdagar 12—1.

Kamrerare (20).

Porne, G. E. (se vidare under huvudkontoret).

Inspektör (19).

Petsæus, M. P.; träffas säkrast 10,30—11,30.

Biträdande inspektör (16).

Zetterqvist, O.; träffas säkrast 10,30—11,30.

Kontorsskrivare och kassör (11).
Rutensköld, Svea M.

Auktionsförrättare (11).

Andersson, S. W.

Hallmästare (11).

Andersson, E. J.

Ett *extra kontorsbiträde* (3,000 kr.).

Maskiningenjör
(7,200 kr.).

Ågren, G. R. (se vidare under slakthuset).

Stockholms stads centralsaluhall.

Kungsgatan 67, C.; t. 41 93, Norr 12 18, Norr 71 66; centralsaluhallen hålles öppen 8 f. m.—7 e. m.; se vidare under huvudkontoret.

Den år 1907 av Stockholms stadsfullmäktige beslutade centralsaluhallen öppnades för allmänt bruk den 3 december 1912.

Byggnaden består av en källarvåning i höjd med Gamla Brogatan, bottenvåning med huvudingång från Kungsgatan samt fyra trevånings hörnpartier. Källaren, som med sin godsstation står i direkt förbindelse med statens järnvägsnät, innehåller förvaringskällare för olika slag av livsmedel ävensom kylrum och frysrum med tillhörande maskineri samt lokal för livsmedelsauktioners hållande. Bottenvåningen upptages av dels fasta, inredda salustånd (157 till antalet) för försäljning av livsmedel och blommor såväl i parti som minut, dels tillfälliga, öppna saluplatser. Dessutom finnes till hyresgästernas förfogande en charkuteriavdelning för köttmalning och korvberedning samt ett rökeri.

Ett av hörnpartierna upptages av styrelsens expeditionslokaler jämte sessionsrum och i de övriga äro inredda affärskontor. Utefter fasaden åt Kungsgatan äro inrymda butiker för olika ändamål.

Inom hallen hållas auktioner å livsmedel å tider, som av styrelsen bestämmas; för underlättande av livsmedelstillförseln till huvudstaden och för att biträda allmänheten vid försäljning har styrelsen träffat avtal med en inom hallen verksam kommissionär.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Stadga för Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av överståthållarämbetet den 14 dec. 1912, med ändr. den 29 maj 1924. Taxa å avgifter, som upp-bäras inom Stockholms stads centralsaluhall, fastställd av slakthus- och saluhallsstyrelsen den 4 okt. 1912, med ändringar och kompletteringar den 2 nov. 1917 och 14 sept. 1920.

SIS.

Maskinist (14).

Hamrén, L. J. A.

Ett kassabitråde (1,200 kr.).

Kommissionär.

Olsson, J. W.; t. Norr 84 35, Norr 241 05.

Stockholms stads provisoriska fiskhall.

Bryggaregatan 28, C.; t. 60 56, Norr 80 28; hallen hålles öppen 6,30 f. m.—3 e. m.

Den 15 aug. 1910 öppnades för allmänheten en staden tillhörig provisorisk fiskhall avsedd för partiförsäljning av fisk, fiskvaror och skaldjur. För att biträda allmänheten vid försäljning har slakthus- och saluhallsstyrelsen träffat avtal med en inom hallen verksam kommissionär.

Då på grund av den under de senaste åren starkt ökade omsättningen fiskhallens lokaler visat sig otillräckliga, uppfördes år 1920 i det närbelägna kv. Tjärbrännaren ett *fiskförsäljningsskjul*.

Reglemente m. m. Överståthållarämbetets reglemente för livsmedelsauktioner, som besörjas av Stockholms stads slakthus- och saluhallsstyrelse, den 16 juli 1910. Slakthus- och saluhallsstyrelsens stadga för Stockholms stads provisoriska fiskhall den 10 juni 1910 med ändringar den 30 juli 1911 och 22 dec. 1914.

Kommissionär.

Molin, A. E. E.; t. 71 04, 97 57.

Övriga under styrelsens förvaltning stående saluhallar.

Saluhallarna hållas i regel öppna för allmänheten alla vardagar 8 f. m.—7 e. m.

Saluhallen å Hötorget med 132 förs.-platser.

» » Kötorget » 64 » »

» » Munkbron » 42 » »

Maria saluhall » 63 » »

Östermalms saluhall » 108 » »

Fiskarbryggan vid Mälartorget med 30 förs.-platser.

Salutorg.

Den 15 okt. 1917 beslöto stadsfullmäktige, att fr. o. m. den 1 juli 1918 samtliga salutorg skulle ställas under slakthus- och saluhallsstyrelsens förvaltning, och därjämte bemyndigades styrelsen att bestämma och uppbära dagavgifterna å desamma. Likaledes beslöts att fr. o. m. sagda dag, med undantag för saluplatserna å Södra Bantorget samt norr om Observatoriet vid Odengatan, vilka skola vara fasta, allenast tillfälliga försäljningsplatser skola upplåtas å salutorgen.

Bestämmelser ang. upplåtande av dylika tillfälliga försäljningsplatser återfinnas i de särskilda ordningsföreskrifterna för Stockholm (ändrad lydelse av § 1, fastställd av överståthållarämbetet den 21 juni 1918, 19 juli 1920 och 9 jan. 1922) samt i av styrelsen den 6 aug. 1918 utfärdad stadga för försäljningsplatser å salutorg i Stockholm.

Angående tiden för torghandelns bedrivande stadgas i överståthållarämbetets kungörelse den 9 jan. 1921 att handeln å de tillfälliga torgplatserna må äga rum under tiden 1 mars—31 oktober till kl. 6 e. m. samt under den övriga delen av året till kl. 4 e. m. Beträffande tiden för handel å de fasta försäljningsplatserna gäller i likhet med vad som är stadgat för handel i bod, att handel får äga rum kl. 8 f. m.—7 e. m.

Salutorg

med fasta försäljningsplatser:

Södra Bantorget, östra delen, med 24 förs.-platser;

Odentorget med 31 förs.-platser;

med tillfälliga försäljningsplatser:

Hötorget

Östermalmstorg

Kornhamnstorg

Mälartorget

Munkbron och

Sandplan å Riddarholmen,

samtliga avsedda för försäljning av livsmedel; samt

Roslagsgatan, del av, norr om Ynglingagatan och

Södra Bantorget, västra delen, för försäljning av hö och halm.

Stadens svingård och lantgården Mossen.

Enskede, Stockholm 4; t. Enskede 10 03, Enskede 2 78.

Invid slakthuset anordnades år 1913 en mindre svingård i avsikt att uttröna möjligheten av ett rationellt utnyttjande av slaktavfallet genom svinuppfödning.

Den 19 juni 1916 beslöto stadsfullmäktige att köksavfallet i 14:e och 25:e rotarna i Katarina församling tills vidare skulle på försök uppsamlas skilt från övriga hussopor och användas till foder i en utvidgad svingård (vid Sundsborg). Beslutet, som överklagades, vann kungl. maj:ts fastställelse s. å., varefter uppförandet av kokhus och svingårdsbyggnad omedelbart påbörjades; uppsamlingen av köksavfallet i enlighet med det uppgjorda programmet tog sin början den 1 jan. 1917.

Försöket utföll synnerligen lyckligt och i anledning härav utsträcktes under åren 1917 och 1918 den särskilda uppsamlingen av köksavfallet till allt större delar av staden. Fr. o. m. den 1 jan. 1919 gälla bestämmelserna härom

för staden i dess helhet. För tillvaratagande av köksavfallet utvidgades i samband härmed svinggården vid Sundsborg väsentligt.

Den 3 december 1917 beslöt stadsfullmäktige på förslag av slakthus- och saluhallsstyrelsen att från den 14 mars 1918 under eget bruk övertaga den förut utarrenderade lantgården Mossen i närheten av Enschede; detta särskilt med hänsyn till vikten av att säkerställa fodertillgången för den kommunala svingårdens hästar samt rotfruktsbehovet för svinbesättningen. Å egen-
domen har därjämte anordnats ett svinställ.

Stat år 1926. Utgifter: 410,300 kr.; inkomster: 410,300 kr.

Föreståndare.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör
(se ovan under huvudkontoret).

Förvaltare vid svinggården

(4,800 kr. jämte tantem).

Ernhoff, P. M.; t. Enschede 10 03.

Befallningsman vid lantgården Mossen

(4,800 kr. jämte tantem).

Kristoffersson, J.; t. Enschede 2 78.

Två uppsyningsmän vid köksavfallsuppsamlingen (3,660 kr.) samt en uppsyningsman vid svinggården (3,420 kr.).

Noteringskommissioner

(för eugrosprisnoteringar).

Som ovan framhållits, sättas och offentliggöras noteringar varje vecka å levande kreatur av en särskild kommission. Dessutom finnes en kommission för upprättande av prisnoteringar å fiskvaror. Ledamöter i dessa kommissioner hava utsetts efter förslag från sammanslutningar av näringsidkare inom olika branscher. (Ledamöterna äro icke i denna egenskap upptagna i kalenderns personalavdelning.)

I. För levande kreatur.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; Andersson, J. G. H., kommissionär, slakthuset; Sjöstedt, K. J. E., kommissionär, slakthuset; Mellin, A. H., agronom, Tegnérsgatan 15, Va.; Karlsson, W., direktör, Blekingegatan 63, Sö.

II. För fisk, fiskvaror och skaldjur.

Sandeborg, M. O., slakthus- och saluhallsdirektör, ordf.; Molin, A. E. E., kommissionär, prov. fiskhallen, C.

SIS.

Stockholms stads kyrkogårdsnämnd

och i samband därmed stående institutioner.

Kyrkogårdsnämnden.

Stora Nygatan 2 B, St.; t. 50 33, Norr 28 66. Sessionstid: i regel sista fredagen i varje månad.

I äldre tider hade de olika församlingarna sina särskilda begravningsplatser under och omkring kyrkorna. De gamla kyrkogårdarna inom staden blevo emellertid i mån av befolkningens tillväxt otillräckliga och denna omständighet i förening med insikten om de hygieniska vådorna av begravnningar inom städerna åstadkom en framställning till kungl. maj:t, att åt staden finge »till evärdeligt bruk och nyttjande» upplåtas från Karlbergs kungsgård ett område till allmän begravningsplats för Stockholms församlingar. Denna begäran bifölls 1815, men kom den s. k. »äldre kyrkogården utanför Norrtull» (5.68 har) först att begagnas endast av Storkyrkoförsamlingen; i den mån övriga församlingars kyrkogårdar befunnos för dem otillräckliga blevo emellertid även dessa församlingar delaktiga i begravningsplatsen, som också därför efter hand, i synnerhet på 1860- och 1870-talen, huvudsakligen genom av Stockholms stadsfullmäktige gjorda markförvärf, utvidgades till att omfatta 62 har, utgörande den nuvarande norra begravningsplatsen. År 1890 inköptes från Enskede ett område om 14.80 har, vilket 1895 invigdes till kyrkogård och benämndes »södra begravningsplatsen». Denna plats utvidgades år 1912 med 77.90 har, dels genom inköp, dels genom övertagande av under dåv. lantegendomsnämndens förvaltning stående mark. Denna nya del av södra begravningsplatsen (den s. k. skogskyrkogården) invigdes år 1920.

Förvaltningen av den utanför Norrtull belägna begravningsplatsen ombesörjdes först av Storkyrkoförsamlingen, sedermera av dess och Klara församlings kommitterade, vilka fr. o. m. 1861 kallade sig »förvaltningen av huvudstadens utom norra tullen belägna begravningsplats». Efter många års förhandlingar fick frågan om huvudstadens begravningsplatser förvaltning sin lösning genom inrättandet jämlikt kungl. förordning den 29 april 1886 av en kyrkogårdsnämnd, bestående av fyra av stadsfullmäktige samt fyra genom kyrkostämmornas i de territoriella församlingarna elektoror utsedda ledamöter jämte lika många i enahanda ordning utsedda suppleanter. Denna nämnd övertog enligt kungl. brev s. å. även värden av den äldre kyrkogården utanför Norrtull.

Efter framställning från stadsfullmäktige den 15 okt. 1923 har genom kungl. förordning den 16 maj 1924 värden av de Stockholms stad tillhöriga eller åt staden upplåtna kyrkogårdarna förklarats utgöra en för hela staden gemensam angelägenhet, vilken staden såsom kommun har att besörja. Samtidigt upphävdes förordningen den 29 april 1886 om kyrkogårdsnämnd i Stockholm fr. o. m. den 1 juni 1924.

Enligt den av kungl. maj:t den 23 maj 1924 fastställda instruktionen för *Stockholms stads kyrkogårdsnämnd* består nämnden fr. o. m. den 1 juli 1924 av, förutom ordförande, som tillsättes av stadskollegiet bland borgarråden, sex andra för två år valda ledamöter, av vilka en utses av Stockholms stads konsistorium samt fem av stadsfullmäktige. För ledamot, utsedd av konsistorium, tillsättes i enahanda ordning suppleant; för övriga ledamöter väljas fem suppleanter av stadsfullmäktige. Nämnden utser årligen inom sig en vice ordförande. När överståthållaren är tillstädes, föres ordet av honom. Nämndens kamrerare äger närvara vid nämndens sammanträden och deltaga i överläggningarna med rätt att därvid framställa förslag samt få sin mening antecknad till protokollet.

Kyrkogårdsnämnden har till uppgift att handhava förvaltningen av de staden tillhöriga eller åt staden upplåtna begravningsplatser med allt vad därtill hörer, ävensom övriga begravningsväsendet rörande angelägenheter, vilkas vård av stadskollegiet åt nämnden överlämnas. Plan för ordnande av kyrkogård eller del därav antages av stadsfullmäktige för att härefter i därom stadgad ordning prövas av vederbörande ämbetsmyndighet. De pris och övriga villkor, som skola ligga till grund för upplåtelse av gravställen åt enskilda, skola av stadsfullmäktige bestämmas.

Nämndens förvaltning och räkenskaper granskas för varje år av tre revisorer, vilka jämte två suppleanter utses av stadsfullmäktige.

Förordningar m. m. K. Förordning om värden av vissa kyrkogårdar i Stockholm den 16 maj 1924. Instruktion för Stockholms stads kyrkogårdsnämnd, fastställd av kungl. maj:t den 23 maj 1924. K. brev den 27 aug. 1886 ang. den gamla kyrkogårdens utanför Norrtull överlämnande till kyrkogårdsnämndens vård och förvaltning. Instruktion för den hos kyrkogårdsnämnden anställda syssломannen (kamreraren), av nämnden antagen den 17 juli 1908. Bestämmelser rörande Stockholms stads begravningsplatser den 27 nov. 1925. Taxa å avgifter för

begagnande av de under kyrkogårdsnämndens förvaltning ställda begravningsplatser den 19 dec. 1924, omfattande av kyrkogårdsnämnden samma dag och av stadsfullmäktige den 19 dec. 1918 fastställda avgifter. Taxa å avgifter för underhåll m. m. av gravar å begravningsplatserna, antagen av kyrkogårdsnämnden den 19 dec. 1924.

Stat år 1926. Utgifter: 1,361,058 kr.; inkomster: 1,314,058 kr. (däruv överskott från föregående år och i anspråk tagna kapitaltillgångar 33,808 kr.).

Ordförande

(utsedd av stadskollegiet).

Larsson, Yngve G. R., borgarråd.

Vice ordförande.

*Lind, G. H., trädgårdsdirektör.

Övriga ledamöter

(utsedda en av Stockholms stads konsistorium, se nedan, och övriga av stadsfullmäktige).

*Andræ, S. E. J., kyrkoherde (utsedd av konsistorium).

Elméus, C. K. J., arkitekt, stadsfullm.

Johansson-Visborg, Anna S., fru, stadsfullm.

Pålsson, E. A. V., slöjdlärare, stadsfullm.

*Weideman, C. O., åkeriföreståndare, stadsfullm.

Suppleanter

(utsedda en av Stockholms stads konsistorium, se nedan, och övriga av stadsfullmäktige).

*Bokander, H. G. E., kyrkoherde (utsedd av konsistorium).

Curman, J. S., riksantikvarie.

*Ericson, C. W., huvudredaktör.

*Milles, E. J. A. V., arkitekt.

Niklason, D., grosshandlare.

Söderberg, P., ombudsman.

Sekreterare

(1,700 kr.).

Guståv, O. E. G., förste sekreterare hos telegrafstyrelsen, *tf.*

Nämndens delegerade för begravningsplatsernas utbyggande.

Elméus, C. K. J., Larsson, Y. G. R., ordf.;

Lind, G. H.; Pålsson, E. A. V.

Kyrkogårdsnämndens revisorer

(utsedda av stadsfullmäktige för granskning av 1925 års räkenskaper och förvaltning).

Forssberg, E. V., direktör, stadsfullm.

Löfgren, A., sekreterare.

Piehl, C. G. F., direktör.

Suppleanter:

Andersson, B. T. A., handlande.

Ståhlberg, M. E. (Lisa), fröken.

Kyrkogårdsnämndens expedition.

Stora Nygatan 2 B, St.; t. 50 33; Norr

28 66; expeditionstid: helgfria dagar

10—2, april även 4—6 e. m.

Upplýsningsbyrå för begravingar¹;

Stora Nygatan 2 A, St.; tel. se ovan;

expeditionstid: helgfria dagar 9—2.

Stat år 1926. Utgifter: 103,210 kr.; in-

komster 12,460 kr.

Kamrerare (21).

Hellström, K. G.; Stora Nygatan 2 A, St.; träffas 9—10, 1—2.

Inspektör (19).

Nohlgård, E.; Stora Nygatan 2 A, St.; träffas 9—10.

Kassör (17).

Eklom, H. M.

Bokhållare (17).

Ramgren, E. G.

Kassakontrollant (13).

Dahlholm, D. E. E.

Arkitekt för granskning av gravvårdsritningar m. m.

(1,500 kr., dessutom arvode för året 2,400 kr.).

Markelius, S. G.; Stora Nygatan 2 A, St.;

träffas helgfria tisdagar 5,30—7 e. m. och fre-

dagar 10—11,30 f. m. samt under tiden

april—juni även helgfria måndagar, onsdagar

och torsdagar 10—11,30 f. m.

En bokhållare och ritare (13), en kontorsskrivare (7), ett kontorsbiträde (5), en vaktmästare (6).

Stockholms stads norra begravningsplats.

Utanför Norrtull; t. Norr 5 88; expeditionstid: helgfria dagar 10—5.

Stat år 1926. Utgifter: 642,400 kr.; inkomster: 856,120 kr.

¹) För att bidraga till lägre begravningskostnader har kyrkogårdsnämnden inrättat en upplýsningsbyrå, varest allmänheten kostnadsfritt kan erhålla råd och upplýsningar om vad som är att iakttaga för ordnande av begraving.

KN.

Trädgårdsmästare (15).

Joëlsson, J. G.

En *kontorsskrivare* (3,840 kr.), en *död-grävarförman* (12), fyra *gravskötarförmän* (12).

Dessutom *arbetare* (vintern 42, sommaren 108) och *arbeterskor* (vintern 3, sommaren 207).

Stockholms stads södra begravningsplats.

Utanför Skanstull; t. Enskede 10 14.

Stat år 1926. Utgifter: 615,448 kr.; inkomster: 411,670 kr.

Förman (14).

Almroth, P. F.

En *extra ingenjör* (4,200 kr.), en *förman* (12), en *extra förman* (3,840 kr.).

Dessutom *arbetare* (vintern 42, sommaren 69) och *arbeterskor* (vintern 3, sommaren 108).

Viktigare kommunala kommittéer och delegationer.

(Beträffande viktigare kommittéer, tillsatta av nämnder och styrelser, se under dessa.)

Valkommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 47) samt Tillägg.

Utskänkningskommittén.

Se under stadsfullmäktige (sid. 47).

Industrimonumentskommittén.

(Kommitté för resande i huvudstaden av ett monumentalt konstverk över industrien.)

Sedan en person, som tillsvidare önskade bli ena ömnd (enligt vad senare blivit känt, bokbindarmästaren J. A. W. Lindmansson), erbjöd sig att till stadsfullmäktige överlämna en summa av 105,000 kr. att användas till uppställande på lämplig allmän plats i huvudstaden av en staty eller grupp som sinnebild för industrien, beslöt stadsfullmäktige den 18 maj 1908 att med tacksamhet mottaga donationen samt överlämna åt beredningsutskottet att utse ett lämpligt antal personer med uppdrag att mottaga de donerade medlen, anordna pristävling rörande förslag till det avsedda konstverket samt i övrigt bringa beslutet om dess uppställande till verkställighet. Sedan kommittén anordnat en pristävling, beslöt den i mars 1911 i princip godkänna konstnären Carl Milles' förslag »Naturkraft», under villkor att monumentet kunde utföras för det belopp, som står till kommitténs förfogande. Kommittén avgav den 25 jan. 1915 till stadsfullmäktige utredning och förslag. På grund av inträdda prisstegringar och andra melankommande hinder kunde emellertid förslaget ej komma till utförande. Kommittén framlade på grund därav den 27 jan. 1919 ett nytt förslag till industrimonument, likaledes utarbetat av herr Milles (se Bih. nr 62 för 1919), vilket av stadsfullmäktige den 2 juni 1919 antogs till utförande. Avtäckningen av monumentet, som skall placeras på den öppna platsen framför tekniska högskolan vid Valhallavägen, beräknas kunna ske i maj 1926.

Val av ledamöter i kommittén skedde den 21 maj 1908 (fyllnadsval den 2 mars 1914).

Ledamöter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm.; Cederborg, A., direktör, stadsfullm:s ordf., ordf.; Clason, I. G., f. d. byggnadsråd; Lallerstedt, E. J., professor; en vakant.

Stockholms arbetslöshetskommitté.

(Kommitté för förebyggande av arbetslöshet och lindrande av dess verkningar.)

Då den av världskriget framkallade ekonomiska krisen kunde väntas medföra en omfattande arbetslöshet, anbefalld kungl. maj:t i ett cirkulär den 18 aug. 1914 tillsättande av arbetslöshetskommittéer i de olika kommunerna, varjämte riksdagen anvisade medel att utgå som bidrag till kommunerna vid understödjande av arbetslösa.

På förslag av en kommitté, tillsatt av stadsfullmäktiges beredningsutskott och en frivillig sammanslutning med närmaste uppgift att hjälpa mobiliserades familjer, den s. k. »centrala understödskommittén», fastställde stadsfullmäktige den 4 nov. 1914 grunder för arbetslöshetsunderstöds utdelande och uppdrag åt den så sammansatta kommittén att fungera som kommunal arbetslöshetskommitté.

Sedermera har av kungl. maj:t utfärdats särskilda bestämmelser rörande arbetslöshetskommittéernas verksamhet, senast i kungörelse den 7 juli 1922 ang. statsbidrag till arbetslöshets hjälp. Enligt nämnda kungörelse skall arbetslöshetskommitté bestå av en av konungens befallningshavande utsedd ordförande jämte suppleant för denne samt minst fyra och högst tio av stadsfullmäktige valda ledamöter med minst hälften så många suppleanter. Kommittén bör vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter dels för de kommunala myndigheter, vilka äga särskild sakkunskap på ifrågavarande område, dels för den frivilliga hjälpverksamheten, dels ock för arbetsgivarnas och arbetarnas intressen. Arbetslöshetskommitténs verksamhet granskas av särskilda revisorer, av vilka en utses av överståthållarämbetet och två av stadsfullmäktige. Den centrala ledningen av understödsverksamheten utövas av statens arbetslöshetskommission.

Beträffande arbetslöshetskommitténs verksamhet under åren 1914—1920, vilken omfattade dels utdelning av understöd till arbetslösa inom vissa yrkeskategorier, dels ock (ehuru i mindre omfattning) anordnande av nödhjälpsarbeten, hänvisas till 1921 års kommunalkalender, där en redogörelse härför återfinnes.

Med anledning av den i slutet av år 1920 inträdande starka depressionen inom näringslivet och å arbetsmarknaden, vilken blev särskilt utpräglad under vintern 1921—1922 men därefter uågot lättat, visade det sig nödvändigt att vid-

Kommittéer. taga kraftiga åtgärder för motverkande av den omfattande arbetslösheten och till lindrande av dess följder. Med hänsyn härtill hava stadsfullmäktige anslagit avsevärda belopp härför, nämligen till arbetslöshetsunderstöd under år 1921 1,480,000 kr., under år 1922 2,000,000 kr. och under år 1923 550,000 kr. samt till nödhjälpsarbeten under år 1921 2,050,000 kr., under år 1922 1,600,000 kr., under år 1923 910,000 kr., under år 1924 700,000 kr., under år 1925 1,500,000 kr. samt under år 1926 (den 15 mars) 300,000 kr. Dessutom har under åren 1921—1923 anslagits inalles 427,000 kr. som bidrag till vissa av södra Sveriges statsarbeten omhändertagna nödhjälpsarbeten, under vilkor att uteslutande arbetslösa från Stockholm skulle sysselsättas vid ifrågavarande företag.

Å de belopp, som av staden utbetalats till arbetslöshetshjälp har enligt k. kung. den 7 juli 1922 statsbidrag erhållits, beträffande arbetslöshetsunderstöd och hyreshjälp med lika stort belopp som kommunens bidrag och beträffande vissa nödhjälpsarbeten med högst det belopp för varje dag och arbetslös, som, därest arbetslöshetsunderstöd utgått, kan antagas hava tillkommit kommunen såsom statsbidrag till sådant understöd åt de vid nödhjälpsarbetena anställda arbetslösa.

Verksamheten till arbetslöshetens bekämpande bedrivs efter de riktlinjer, som angivas i ovannämnda kungörelse samt de ytterligare föreskrifter, som meddelats av arbetslöshetskommissionen och stadsfullmäktige.

Enligt direktiv från arbetslöshetskommissionen har den kontanta understödsverksamheten numera helt upphört.

Efter förslag av arbetslöshetskommittén utväljer stadskollegiet de arbetsföretag, som skola utföras som nödhjälpsarbeten. Ledningen av nödhjälpsarbetena handhaves av kommittén.

Jämlikt stadsfullmäktiges särskilda bemyndigande har arbetslöshetskommittén fr. o. m. den 27 aug. 1919 anordnat den enligt kungörelsen den 2 aug. 1919 påbjudna understödsverksamheten för arbetslös tobakspersonal m. fl. Denna verksamhet regleras numera av en kungl. kungörelse den 7 juli 1921.

Beredningsutskottets val av ledamöter i arbetslöshetskommittén skedde den 4 nov. 1914. Den 3 juni 1918 beslöt emellertid stadsfullmäktige, att kommittén skulle utses genom val av fullmäktige. Nyvalet ägde rum samma dag* och gällde för tiden till utgången av juni månad s. å. Sedermera hava nyval ägt rum årligen, det sista den 29 juni 1925, för tiden t. o. m. juni 1926. Stadsfullmäktiges val av revisorer för samma tid ägde rum samma dag.

Ordförande.

Masreliez, K. V., rådman.

Vice ordförande.

Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm. (se nedan).

Ledamöter.

Ferm, A. V., snickare, stadsfullm.; Hagelquist, K. F. P., sjökapt. stadsfullm.; af Klintberg, Gertrud M. K., fröken; Lagergren, D. G., kassör; Liander, M. E., grosshandlare, stadsfullm. (se ovan); Paues, E. W., direktör; Petersson, K. G. A., föreståndare, stadsfullm.; Ståhl, A. E., filare, stadsfullm.; Tinggren, G. A., tillsyningsman; Wiberg, G. E. platsexpeditör.
Suppleanter: Falk, S. G., direktör, stadsfullm.; Gard, A. F., advokat; Styrman, G. A., direktör; Söderberg, P., ombudsman; Thunell, P., redaktör, stadsfullm.

Kommitténs arbetsutskott.

Masreliez, K. V., ordf.; af Klintberg, Gertrud M. K.; Liander, M. E.; Ståhl, A. E.; Tinggren, G. A.

Av kommittén antagen sekreterare (1,200 kr.).

Anderberg, G. H. A., notarie hos tjänstenämnden; t. »stadshuset».

Kassaförvaltare.

Anderberg, G. H. A.; Liander, M. E. (ställföretr.).

Revisorer.

Fellenius, K. G. G., tf. taxeringskommissarie (utsedd av överståthållarämbetet); Forsell, J. A. S:son, expeditionsförare, Wall, S. D., professor, stadsfullm. (utsedda av stadsfullmäktige).

Expedition och nödhjälpsavdelning.

Munkbrogatan 2, 1 tr., St.; t. 139 13, Norr 63 51; expeditionstid: 9—12.

Direktör

(7,020 kr. jämte särsk. tillägg 900 kr.).

Valdén, G. F. (se sid. 139).

En *assistent* (3,900 kr.), en *kassör* (3,000 kr.), en *kontorsskrivare* (2,700 kr.), ett *skrivbiträde* (1,500 kr.), en *vaktmästare och skrivbiträde* (2,400 kr.); sex *verkmästare* (bruttolön 4,500—3,900 kr.).

Kommitté för utredning rörande stadens fortsatta åtgärder till bekämpande av arbetslöshet.

Stadskollegiet beslöt den 4 juni 1925 uppdraga åt en kommitté, bestående av föredra-

gande borgarrådet och ytterligare två av stadskollegiet samt två av arbetslöshetskommittén utsedda ledamöter, att verkställa utredning om ordnandet av kommunens framtida arbetslöshetspolitik. Kommittén avgav sitt betänkande den 26 febr. 1926 (Bih. nr 20 för 1926).

Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 11 juni 1925 (fyllnadsval den 17 sept. 1925).

Ledamöter.

Almström, O. H., disponent, stadsfullm., **Carlsson**, O., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm., **Karlsson**, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf. (utsedda av stadskollegiet); **Liander**, M. E., grosshandlare, stadsfullm., **Tinggren**, G. A., tillsyningsman (utsedda av arbetslöshetskommittén).

Sekreterare.

Anderberg, G. H. A. (se ovan).

Poliskommittén.

(Kommitté för utredning ang. möjligheterna till förenklningar och besparingar inom polistjänsten.)

Stadsfullmäktige beslöt den 21 sept. 1925 att återkalla det uppdrag, som den 22 mars 1915 lämnats den s. k. poliskommittén. Beträffande kommitténs sammansättning och av densamma avgivna betänkanden hänvisas till 1925 års kommunalkalender.

Fattigvårdskommittén.

(Kommitté för utredning ang. omorganisation av Stockholms fattigvård m.m.)

Vid sammanträde den 20 jan. 1921 beslöt stadskollegiet tillsätta en kommitté av sju personer med uppdrag att, i anslutning till närmare angivna grunder, utreda frågan om den vidare utvecklingen av Stockholms fattigvård med särskild hänsyn till den nyare lagstiftningen å fattigvårdens och angränsande områden, samt att framlägga de förslag, vartill utredningen i fråga kunde föranleda.

Kommittén avgav den 5 nov. 1923 ett första betänkande med förslag till omläggning av anstaltsvården för äldre behövande (Bih. nr 63 för 1923). Detta förslag godkändes i princip av stadsfullmäktige den 16 juni 1924 (jfr sid. 135). I samråd med delegerade för barnavårdsnämnden, hälsovårdsnämnden och pensionsnämnderna avgav kommittén den 15 juni 1925 ett andra betänkande med förslag till grunder för ordnandet av samarbete mellan olika sociala förvaltningsmyndigheter (Bih. nr 16 för 1925).

Stadskollegiets val av ledamöter i fattigvårdskommittén ägde rum den 20 jan. 1921 (fyllnadsval den 13 nov. 1924).

Ledamöter.

Hedenius, P. A. I., professor, överläkare, stadsfullm.; **Karlsson**, W. E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; **af Klintberg**, Gertrud M. K., fröken; **Lindbergh**, N. E., disponent, stadsfullm.; **Lindhagen**, Anna J. J., barnavårdsinspektör; **Lindqvist**, F. L., föreståndare, vice ordf.; **Wedberg**, Ebba Ch., fröken.

Kommittéer.

Industriverkskommissionen.

(Kommission för utredning angående förändrad organisation av stadens industriella verk.)

Med anledning av framställning från styrelsen över stadens industriella verk beslöt stadskollegiet den 23 febr. 1922 tillsätta en kommission av fem personer för utredning av frågan, huruvida de industriella verken (gas- och elektricitetsverken, eventuellt vattenledningsverket) lämpligen böra erhålla en ändrad organisation och ställning inom kommunalförvaltningen, samt att, om så anses böra bliva fallet, avgiva förslag härtill, ävensom förslag till de andra åtgärder, vilka av utredningen kunna betingas.

Stadskollegiets val av ledamöter i kommissionen ägde rum den 23 febr. 1922 (fyllnadsval den 9 april och 10 sept. 1925). Kommissionen har bemyndigats att, om så anses erforderligt, med sig som ledamöter adjungera ytterligare högst två personer, varjämte vederbörande borgarråd och chefstjänstemän äga rätt att deltaga i kommissionens förhandlingar.

Ledamöter.

Johansson, A., direktör; **Kreüger**, H., professor, stadsfullm.; **Sjöström**, Chr., kontorschef, stadsfullm.; **Thelander**, C. T. F., ingenjör; **Åkerlindh**, J. G., direktör, stadsfullm., ordf.

Av kommissionen antagen sekreterare.

Lindholm, H., direktör.

Levnadskostnadsdelegerade.

(Delegerade för granskning av levnadskostnadsuppgifter för Stockholm.)

Stadskollegiet beslöt den 16 mars 1922 tillsätta tre delegerade för att granska de primäruppgifter, som från Stockholms stad lämnas till socialstyrelsen i och för uträknande av levnadskostnadsindex. Kollegiets val av delegerade ägde rum samma dag.

Delegerade.

Falk, H. A., handlande; **Johansson**, A., direktör; **Östman-Sundstrand**, L. Elisabeth, fru, stadsfullm.

Kom- mitté- **Revisionskommittén.** (Kommitté för utredning angående ändrad organisation av stadens revisionsväsen.)

Den 31 maj 1923 beslöt stadskollegiet tillsätta en kommitté av fem personer med uppdrag att skyndsamt verkställa utredning om behovet av reformering av Stockholms kommunala revisionsväsen samt för stadskollegiet framlägga de förslag till nya och ändrade bestämmelser härom, som av utredningen kunde påkallas. Kommittén avgav sitt betänkande den 18 dec. 1924 (Bih. nr 72 för 1924). Efter granskning av kommitténs förslag beslöt stadskollegiet den 8 okt. 1925 att återremittera detsamma till kommittén. I samband härmed ökades kommitténs ledamotsantal från fem till sju. Sekreterargörö- målen bestridas av stadskansliet.

Stadskollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum den 7 juni 1923 och 15 okt. 1925 (fyllnadsval den 15 okt. 1925).

Ledamöter.

Johansson, A., direktör; **Juhlin Dannfelt, C. G.**, borgarråd, stadsfullm.; **Karlsson, W. E.**, borgarråd, stadsfullm.; **Larsson, Yngve G. R.**, borgarråd; **Masreliez, G. V.**, revisionssekreterare, stadsfullm., ordf.; **Nilsson, J. P.**, direktör, stadsfullm.; **Sjöström, Chr.**, kontorschef, stadsfullm.

Spårvägsdelegerade.

(Delegerade för underhandlingar med styrelsen för ab. Stockholms spårvägar angående revision av gällande koncession för bolaget m. m.)

I anledning av en den 15 okt. 1923 hos stadsfullmäktige väckt motion angående uppdrag åt stadskollegiet att företaga utredning i fråga om möjligheterna för en fullständig kommunalisering av spårvägsväsendet i Stockholm (M:n nr 52 för 1923) beslöt stadskollegiet den 6 dec. 1923 tillsätta en delegation av tre personer för att upptaga underhandlingar med styrelsen för ab. Stockholms spårvägar i fråga om revision av gällande koncession för bolaget m. m., med rätt för delegationen att anlitat erforderligt biträde. Stadskollegiets val av delegerade ägde rum samma dag (fyllnadsval den 12 juni 1924).

Styrelsen för ab. Stockholms spårvägar, som förklarat sig villig att upptaga dylika förhandlingar, har för ändamålet utsett tre delegerade.

I samband med ifrågavarande underhandlingar skall även den ovannämnda motionen om utredning angående spårvägarnas kommunalisering upptagas till behandling.

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Juhlin Dannfelt, C. G., borgarråd, stadsfullm.; **Larsson, Yngve G. R.**, borgarråd; **Sandberg, H. K. A.**, borgarråd, stadsfullm.

Av styrelsen för ab. Stockholms spårvägar utsedda delegerade.

Erikson, G. O., kassör, stadsfullm.; **Hallberg, I.**, direktör; **Hellgren, A. G.**, direktör.

Kanslihusdelegerade.

(Delegerade för underhandlingar med representanter för kronan rörande i samband med frågan om nybyggnad för kungl. maj:ts kansli stående spörsmål.)

Sedan kungl. maj:t den 16 nov. 1923 be- myndigat chefen för kommunikationsdepartemen- tet att utse högst tre delegerade för att med re- presentanter för staden förhandla rörande vissa i samband med frågan om ny byggnad för kungl. maj:ts kansli stående stadsplan- och tomtfrågor och överståthållarämbetet, på kungl. maj:ts be- fallning, anmodat stadsfullmäktige att för mot- svarande ändamål utse representanter för staden, beslöt stadsfullmäktige den 21 jan. 1924 utse tre delegerade för ifrågavarande underhand- lingar. Stadsfullmäktiges val av delegerade ägde rum samma dag (fyllnadsval den 16 juni 1924).

På uppdrag av stadens delegerade har bl. a. en särskild utredning verkställts rörande ägande- rätten till kvarteren Nemesis, Mars och Vulcanus samt angränsande mark (se Bih. nr 10 för 1925).

Av stadsfullmäktige utsedda dele- gerade.

Hernlund, C. A. V., byrådirektör, stadsfullm.; **Larsson, Yngve G. R.**, borgarråd; **Sandberg, H. K. A.**, borgarråd, stadsfullm., ordf.

Av chefen för kommunikationsde- partementet utsedda delegerade.

Fehr, M. N., professor; **Möller, C. O.**, f. d. gene- raldirektör, ordf.; **Wohlin, T. H.**, kammarråd.

Delegerade för Norr Mälärstrand.

(Delegerade för förhandlingar med sta- ten angående ändringar i stadsplanen för Norr Mälärstrand.)

Kronans representanter bland de av staten och staden utsedda delegerade för Norr Mälär- strand (rörande vilkas uppdrag m. m. hänvisas till 1925 års kommunalkalender) överlämnade den 14 jan. 1926 till chefen för kommunika- tionsdepartementet dels en av delegerade gemen- samt avgiven promemoria rörande underhandlin- garnas resultat, dels ett utkast till stadsplan för det område av Kungsholmen, som berördes av underhandlingarna, dels ock ett utarbetat för- slag till byte av fastigheter mellan kronan och staden m. m. Kungl. maj:t beslöt den 15 jan. 1926, att handlingarna i ärendet skulle överläm- nas till kronans fastighetskommission för att ta- gas i övervägande vid fullgörande av det kom- missionen lämnade uppdraget (jfr nedan).

Djursholmsbanedelegerade.

(Delegerade för förhandlingar angående en lämplig permanent infartslinje till Stockholm för Stockholm—Rimbo järnvägs förortstrafik.)

Stadens representanter bland de s. k. Djursholmsbanedelegerade (beträffande vilkas uppdrag och sammansättning hänvisas till 1925 års kommunalkalender) avgåvo den 8 juni 1925 till Stockholms stadsfullmäktige ett av delegerade godkänt preliminärt förslag till en tunnelanläggning från östra station under Valhallavägen och Engelbrektsgratan till Engelbrektsplan, avsedd att tjäna såsom infart i främsta rummet för Rimbobanan. Slutligt förslag rörande tunnelanläggningen och därmed sammanhängande spörsmål avgavs av förorternas delegerade den 27 nov. 1925 (jfr Utl. nr 213 och 416 för år 1925).

Stadshusdelegerade.

(Delegerade för avgivande av förslag till användning av för stadshusets fortsatta konstnärliga utsmyckning anvisade medel.)

Sedan stadsfullmäktige den 1 april 1925 medgivit fastighetsnämnden att i enlighet med av stadskollegiet föreslagna grunder och efter samråd med kollegiet disponera den behållna inkomsten av stadshusets visning och uthyrning till fortsatt konstnärlig utsmyckning av stadshuset och liknande ändamål, beslöt stadskollegiet den 9 april 1925 att utse fem delegerade, med uppgift att jämte delegerade från fastighetsnämnden förbereda och avgiva förslag till användning av härför tillgängliga medel. Delegerade hava därjämte att till stadskollegiet avgiva yttrande beträffande till stadshuset hembjudna gåvor.

Stadskollegiets val av delegerade ägde rum den 9 april 1925. Fastighetsnämnden utsåg den 17 april 1925 för sin del tvänne delegerade.

Delegerade.

Larsson, Oscar E., borgarråd, stadsfullm., Larsson, Yngve G. R., borgarråd, Lindmark, C. A., skomakarmästare, stadsfullm.:s 2:e vice ordf., Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.:s 1:e vice ordf., ordf., Östberg, R., professor (utsedda av stadskollegiet); Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm., vice ordf., Åkerlindh, J. G., direktör, stadsfullm. (utsedda av fastighetsnämnden).

Av delegerade utsedd sekreterare och föredragande.

Nordgren, A. G., ingenjör.

Stadsmuseikommittén.

(Kommitté för utredning av frågan om upprättande av ett stadsmuseum.)

Med anledning av framkomna önskemål, att Stockholm i likhet med flera andra europeiska huvudstäder måtte erhålla ett stadsmuseum, be-

slöt stadskollegiet den 17 sept. 1925 till-sätta en kommitté av sju personer för utredning av frågan om upprättande av ett stadsmuseum för huvudstaden. Kommittén äger att för erfordrerliga specialundersökningar tillkalla sakkunnigt biträde. Kollegiets val av ledamöter i kommittén ägde rum samma dag.

Ledamöter.

Curman, J. S., riksantikvarie; Eggert, G. E., förste ingenjör; Hultman, G. H., överingenjör; Josephson, R., docent; Larsson, Oscar E., borgarråd, stadsfullm., ordf.; Tengdahl, K. A., ledamot av försäkringsrådet, stadsfullm.:s 1:e vice ordf.; Upmark, G. H. F., nordiska museets styresman.

Delegerade för förhandlingar om vissa avtal mellan staden och kronan.

(Delegerade för underhandlingar med kronans fastighetskommissionen av år 1925 rörande vissa ekonomiska mellanhavanden mellan staten och Stockholms stad.)

I anledning av framställningar från 1925 års riksdag om åtgärder, bl. a., för åstadkommande av en revision av gällande avtal och uppgörelser av ekonomisk innebörd mellan kronan och staden, i den mån en sådan revision befunnas ur kronans intressesynpunkt önskvärd m. m., beslöt kungl. maj:t den 12 juni 1925 att uppdraga åt en särskild kommission att ombesörja de utredningar och underhandlingar i ärendet, som kunde vara erforderliga. Kommissionen, som antagit namnet kronans fastighetskommission av år 1925, skall enligt givna direktiv i första hand behandla de av ifrågavarande ekonomiska mellanhavanden, som avse dels vägar och parker å Djurgården, dels och underhåll och renhållning av de för allmänheten öppnhållna, kronan tillhöriga områdena å Helgeandsholmen jämte bron över Stallkanalen samt kring nationalmuseum.

På hemställan av kronans fastighetskommission beslöt stadskollegiet den 29 okt. 1925 tillsätta tre delegerade med uppdrag att under-handla med kommissionen i ovan angivna syften ävensom att förhandla om övriga mellanhavanden mellan staten och staden, som fölle under fastighetskommissionens handläggning, eller som eljest i detta sammanhang ansåges böra upptagas. I samband härmed uppdrog kollegiet åt stadens delegerade att verkställa utredning rörande de mellanhavanden mellan staten och staden, som det från stadens sida vore önskvärt att få upptaga till behandling vid förhandlingarna med kronans fastighetskommission.

De av delegerade för förhandlingar angående ändringar i stadsplanen för Norr Mälarstrand (se ovan) avgivna förslag hava jämlikt beslut av kungl. maj:t överlämnats till kronans fastighetskommission för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommissionen lämnade uppdraget.

**Kom-
mitté-
er.**

Kommitteer. Kommissionen skall i förekommande fall samråda med andra existerande utredningsorgan, bl. a. Djurgårdskommissionen (se sid. 360) och kanslihusdelegerade (se sid. 242).

Stadskollegiets val av delegerade ägde rum den 29 okt. 1925.

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Juhlin Dannfelt, C. G., borgarråd, stadsfullm.; Larsson, Yngve G. R., borgarråd; Sandberg, H. K. A., borgarråd, stadsfullm.

Kronans fastighetskommission av år 1925

(utsedd av kungl. maj:t.).

Kvarnzelius, S. H., landshövding, ordf.; Rydén, K. V., generalkrigskommissarie; Stendahl, S., grosshandlare.

Av kronans fastighetskommission antagen sekreterare.

Grönvall, S. I., tf. andre advokatfiskal.

Delegerade för omreglering av överståthållarämbetet m. m.

(Delegerade för förhandlingar med av staten utsedda delegerade rörande omreglering av överståthållarämbetet m. m.)

Stadsfullmäktige hade den 17 dec. 1919 hemställt, att kungl. maj:t måtte utse delegerade för att med delegerade för staden förhandla rörande omreglering av överståthållarämbetet samt för träffande av uppgörelse av i samband därmed stående tvistefrågor mellan staten och staden. Närmast i anledning av en framställning från 1924 års landsstatslönesakkunniga bemyndigade därefter kungl. maj:t den 21 nov. 1925 chefen för socialdepartementet att uppdraga åt nämnda sakkunniga att, i samband med behandling av frågan om definitiv lönereglering m. m. för helt eller delvis med statsmedel avlönade befattningshavare hos överståthållarämbetet, dels verkställa utredning jämväl angående förändringar i ämbetets organisation, dels ock såsom delegerade för staten förhandla med de delegerade, som kunde komma att utses för Stockholms stad, rörande förslag till omreglering av överståthållarämbetet och dess olika avdelningar samt rörande uppgörelse i fråga om de i samband

därmed stående mellanhavanden mellan staten och staden. I anledning härav beslöt stadskollegiet den 3 dec. 1925 utse tre representer för staden vid ifrågavarande förhandlingar. Kollegiets val av delegerade ägde rum samma dag.

Av stadskollegiet utsedda delegerade.

Cederborg, A., direktör, stadsfullm:s ordf.; Juhlin Dannfelt, C. G., borgarråd, stadsfullm.; Wallin, J. A., transportmästare, stadsfullm.

Av chefen för socialdepartementet utsedda delegerade.

Ericsson, A. E. M., generaltulldirektör; Sahlin, M. R., landshövding.

Flygstationsdelegerade.¹⁾

(Delegerade för utredning — tillsammans med delegerade för staten — av vissa frågor rörande permanenta flygstationer vid Stockholm.)

Sedan stadsfullmäktige den 7 december 1925 — i samband med avgivande av yttrande över till fullmäktige remitterade betänkanden angående lufttrafikstationer och reguljär lufttrafik — hos kungl. maj:t hemställt, att kungl. maj:t ville, i samråd med av stadsfullmäktige utsedda delegerade, låta utreda dels frågan om anordnande vid Stockholm av permanenta flygstationer för vattenflygplan och landflygplan, dels även frågan om hangarbyggnad vid flyghamnen för vattenflygplan vid Lindarängen (se sid. 81) samt sätet för täckande av kostnaderna för en sådan byggnad, bemyndigade kungl. maj:t den 12 mars 1926 chefen för kommunikationsdepartementet att utse högst tre sakkunniga för att, i samråd med av stadsfullmäktige utsedda delegerade, utreda de angivna frågorna. Chefen för flygvapnet och luftfartsmyndigheten skulle enligt departementschefens närmare bestämmande delta i utredningen.

Några delegerade hava ännu (början av april) icke utsetts.

¹⁾ Ang. tidigare förhandlingar mellan staten och staden i flygstationsfrågan se kommunalkalendern år 1921, sid. 243, och år 1922, sid. 221.